

UTVÄRDERING AV FÖRSÖKS- VERKSAMHET MED ÖVNINGS- FÖRSKOLEOMRÅDEN

Resultat från utvärderingsomgång 2

Diarienummer: V 2017/837

Göteborg, oktober 2017

Ansvarig utredare

Daniel Berlin: daniel.berlin@gu.se

Göteborgs universitet

Enheten för utredning och lärarutbildning

Skolgatan 2, Box 135, 405 30 Göteborg

031-786 00 00

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	5
Försöksverksamhet med övningsförskoleområden.....	5
Utvärderingsuppdraget.....	6
Utvärderingens inriktning.....	6
Utvärderingens genomförande	6
Om att tolka tabeller och figurer	7
En översiktsbild av försöksverksamheten.....	8
Stor skillnad på roller och arbetssätt i ÖFSO jämfört med annan VFU.....	8
De flesta är nöjda med försöksverksamheten	9
Studenternas bedömning av VFU-kursen.....	10
Samverkan i försöksverksamheten	10
Olika gruppers delaktighet i utbildningen	11
Bra samarbete i nätverken.....	12
Samverkan kring bedömning och examination.....	15
Förutsättningar för kvalitet.....	17
Handledarutbildningen har stor betydelse för utbildningens kvalitet.....	17
LLU är insatta i den verksamhetsförlagda utbildningen.....	17
Förutsättningarna har blivit bättre.....	19
Bedömningar av kvalitet.....	22
VFU-kursens innehåll och uppgifter.....	22
Vad tycker studenterna om handledningen?.....	23
Studenterna om praxisseminarierna	24
Betyg och examination	26
Integration av vetenskaplig grund och praktik.....	28
Studenter i försöksverksamheten presterar bättre	29
Analys och iakttagelser	30
LLU:s delaktighet skulle kunna öka	30
Nätverken är fortsatt viktiga forum för samarbete.....	30
Bedömning/examination	30
God kommunikation och framförhållning stärker jämlikt deltagande.....	31
Förutsättningar: Mer reell handledningstid tack.....	31

Sammanfattning

För att höja kvaliteten i lärarutbildningarnas verksamhetsförlagda utbildning (VFU) initierade regeringen 2013 en nationell försöksverksamhet med övningskolor och övningsförskolor. Tanken med försöksverksamheten är bland annat att höja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen genom särskilda krav på VFU-handledarna och en tätare samverkan mellan lärosätena och de särskilt utvalda övningsskolorna och övningsförskolorna. Vid Göteborgs universitet bedrivs försöksverksamheten inom ramen för Förskollärrarprogrammet.

Samverkansgruppen för försöksverksamhet med övningsförskoleområden har beslutat att kontinuerligt utvärdera den försöksverksamhet med övningsförskoleområden som bedrivs vid Göteborgs universitet. Utvärderingen kommer att genomföras genom fyra punktsatser under verksamhetsperioden (2014-2019), och föreliggande rapport är en sammanställning av resultaten från den andra uppföljningsomgången. Utvärderingen bygger på enkätundersökningar till de som medverkar i försöksverksamheten, och fokus i rapporten ligger på hur studenter, LLU, VFU-kurslärare och koordinatörer upplever att VFU-kurser och försöksverksamheten fungerar.

Utvärderingen visar att de flesta inblandade – studenter, LLU, VFU-kurslärare och koordinatörer – är nöjda med försöksverksamheten och VFU-kursernas innehåll. LLU, VFU-kurslärare och koordinatörer anser att de har bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag jämfört med inom annan VFU-verksamhet. De upplever sig mer förtrogna med utbildningens mål och sin egen roll i verksamheten. Samarbetet mellan grupperna är också mycket tätare och mycket bättre inom försöksverksamheten. Däremot finns det utrymme att öka LLU:s delaktighet i utbildningen. Vidare är studenterna nöjda med kursernas innehåll och med den handledning de fått, även om vissa menar att de borde få mer handledning av sin LLU, och att de två seminarierna som hålls inom kursen inte utmanat studenterna tillräckligt.

Mycket talar således för att försöksverksamheten på det hela taget har förbättrat den verksamhetsförlagda utbildningen inom förskollärrarprogrammet. Situationen ser dock olika ut i de olika övningsförskoleområdena, och i vissa områden är de inblandade mindre nöjda med verksamheten.

Bakgrund

Försöksverksamhet med övningsförskoleområden

För att höja kvaliteten i lärarutbildningarnas verksamhetsförlagda utbildning (VFU) initierade regeringen 2013 en nationell försöksverksamhet med övningskolor och övningsförskolor. Försöksverksamheten pågår 2014-2019, och bedrivs vid 15 lärosäten som efter ett särskilt ansökningsförfarande utsetts av Universitets- och högskolerådet (UHR). Tanken med försöksverksamheten är att kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen ska höjas genom särskilda krav på VFU-handledarna¹ och en tätare samverkan mellan lärosätena och de särskilt utvalda övningskolorna och övningsförskolorna. Förutom att höja kvaliteten i studenternas verksamhetsförlagda utbildning är syftet med försöksverksamheten att bidra till skolutveckling i skolan och förskolan, samt att bidra till utveckling av hela lärar- och förskollärarytbildningen.

Vid Göteborgs universitet bedrivs försöksverksamheten inom ramen för Förskollärarytprogrammet. Försöksverksamheten involverar samtliga studenter som påbörjat Förskollärarytprogrammet från och med höstterminen 2014, och fullt utbyggd kommer verksamheten vid Göteborgs universitet att omfatta cirka 1400 studenter.

Till skillnad från de flesta andra lärosäten har Göteborgs universitet inte utsett enskilda övningsförskolor utan har istället valt en samarbetsmodell som inbegriper tjugo övningsförskoleområden² i Göteborgs stad och kranskommunerna i Göteborgsregionens kommunalförbund. Varje område tar emot mellan 50 och 100 studenter uppdelade på fyra vårkurser och fyra höstkurser per år. Arbetet i områdena bedrivs i nätverk som i varje VFU-kurs består av mellan 6-15 lokala lärarutbildare (LLU), 6-15 studenter, en VFU-kurslärare och en VFU-koordinator.³

Samordningsnämnden för lärarutbildning (SOL) har det övergripande ansvaret för all lärar- och förskollärarytutbildning vid Göteborgs universitet. Det operativa ansvaret för förskollärarytprogrammets fyra VFU-kurser och försöksverksamheten med övningsförskoleområden ligger hos Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande (IPKL) vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Enheten för utredning och lärarutbildning (EUL) vid universitetets gemensamma förvaltning har ett övergripande projekt- och budgetansvar. Övergripande diskussioner om samarbetet mellan lärosäte och skolhuvudmän sker i *Samverkansgruppen för försöksverksamhet med övningsförskoleområden*, som består av särskilt utsedda personer från medverkande skolhuvudmän och Göteborgs universitet.

---

¹ VFU-handledare är de yrkesverksamma förskollärare som handleder studenten på förskolan under VFU:n. Vid Göteborgs universitets lärar- och förskollärarytutbildningar används termen lokal lärarutbildare (LLU). Hädanefter används termen LLU i denna rapport.

² Försöksverksamheten med övningsförskoleområden benämns ibland i rapporten (till exempel i tabellkommentarer) som *ÖFSO*.

³ VFU-kurslärarna är de universitetsanställda lärarna, och VFU-koordinatorerna är kommun/stadsdelsanställda som sköter placeringen av VFU-studenter. Lokala lärarutbildare (LLU) är de yrkesverksamma förskollärare som handleder studenten på förskolan under VFU:n.

Utvärderingsuppdraget

Ansvar för att utvärdera försöksverksamheten med övningsskolor och övningsförskolor på nationell nivå ligger hos Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Samverkansgruppen har dock beslutat att kontinuerligt utvärdera den försöksverksamhet med övningsförskoleområden som bedrivs vid Göteborgs universitet. Utvärderingen genomförs i fyra omgångar av Enheten för utredning och lärarutbildning vid universitetets gemensamma förvaltning. Den första utvärderingsomgången genomfördes 2016 när den kull som startade Förskolläraryrket höstterminen 2015 gjorde sin första VFU-kurs.⁴ Föreliggande rapport är en sammanställning av resultaten från den andra uppföljningsomgången, som genomfördes under våren 2017 i samband med att samma kull gjorde sin tredje VFU. Den tredje utvärderingen kommer att genomföras i mars 2018 när samma kull avslutar sin VFU-kurs 4. Den fjärde utvärderingen kommer att genomföras i mars 2019 när sista kullen som ingår i försöksverksamheten avslutar sin VFU-kurs 4.

Utvärderingens inriktning

Utvärderingen tar sin utgångspunkt i de målsättningar som beskrivs i Göteborgs universitets *Projektplan för försöksverksamheten med övningsförskoleområden*.⁵ Föreliggande rapport är inriktad på hur studenter, lokala lärarutbildare (LLU), VFU-kurslärare, och VFU-koordinatorer upplever att försöksverksamheten fungerar när det gäller nedanstående tre kategorier av målsättningar:

- Mål som rör bättre samverkan
- Mål som handlar om att skapa förutsättningar för ökad kvalitet
- Mål som handlar om kvalitet i VFU och handledning

Förskolechefer och kommunernas områdes/verksamhetschefer med ansvar för förskolefrågor är också viktiga aktörer i försöksverksamheten. Dessa gruppers medverkan och synpunkter på försöksverksamheten är alltså inte i fokus för denna rapport, utan analyseras istället närmare i kommande utvärderingsomgångar.

Utvärderingens genomförande

Uppföljningen baseras på enkätundersökningar till studenter, lokala lärarutbildare, VFU-kurslärare, och VFU-koordinatorer. *Studenter* är de som vårterminen 2017 gick sin tredje VFU-kurs på förskolläraryrketens fjärde termin. *Lokala lärarutbildare (LLU)* är de yrkesverksamma förskollärare som handleder studenter på förskolan under den verksamhetsförlagda utbildningen. *VFU-kurslärare* är de universitetsanställda lärare som medverkar i kursen. *VFU-koordinatorer* placerar VFU-studenter på förskolor i kommuner/stadsdelar.

Även förskolechefer och områdes/verksamhetschefer har fått enkäter, även om dessa två grupper inte kommer att behandlas i denna rapport. *Förskolechefer* är LLU:s närmsta chef. *Verksamhets/områdeschefer* har ansvar för förskolefrågor i kommunernas och stadsdelarnas ledning.

---

⁴ Närmare bestämt december 2015-februari 2016. Rapporten från omgång 1 heter [På rätt väg](#).

⁵ http://lararutbildning.gu.se/digitalAssets/1624/1624011_projektplan_version2_ofso_vt17.pdf

I tabell 1 nedan redovisas populationsstorlek, svarsfrekvens, enkätformat och undersökningsperiod för de olika undersökningarna.

TABELL 1: TEKNISKA DATA OM ENKÄTUNDERSÖKNINGARNA, 2017

Grupp	Antal personer i populationen	Antal inkomna svar	Svarsfrekvens	Enkätformat	Undersökningsperiod
Studenter	164	153	93%	Papper	Juni
LLU	164	142	87%	Papper+web	Juni-augusti
VFU-kurslärare	20	19	95%	Web	Juni-augusti
Koordinatorer	21	18	85%	Web	Juni-augusti
Förskolechefer	233	85	36%	Web	Juni-augusti
Verksamhets/områdeschefer	23	14	60%	Web	Juni-augusti

Samtliga personer i respektive grupp har erbjudits att medverka i undersökningen.⁶ Studenter och LLU fyllde i pappersenkäter i samband med det examinerande seminariet i juni. Frånvarande LLU gavs möjlighet att fylla i enkäten via webben. För övriga kategorier genomfördes undersökningen i sin helhet som en webbenkät. För de grupper som är direkt involverade i VFU-verksamheten (studenter, LLU, VFU-kurslärare och koordinatörer) är svarsfrekvensen på det hela taget mycket god. VFU-kurslärarna och VFU-koordinatorerna är dock få till antalet (20 respektive 21). De två chefsgrupperna har inte besvarat enkäten i lika stor utsträckning, och förskolecheferna är den enda grupp där svarsfrekvensen sjönk jämfört med den första utvärderingsomgången (från 55 procent till 36 procent).

Om att tolka tabeller och figurer

Med tanke på att vi tillfrågat samtliga personer i alla undersökningsgrupper, och med tanke på att svarsfrekvensen är god i de grupper som denna rapport kommer att behandla, ger enkäterna en mycket bra bild av åsiktsmönstren bland de medverkande i försöksverksamheten. I rapportens figurer redovisas gruppernas åsikter med hjälp av procentsiffror. Det absoluta antalet VFU-kurslärare och koordinatörer är dock lågt (20 respektive 21 personer), vilket gör att det är viktigt att vara uppmärksam på att enstaka personers åsikter får relativt stor vikt. Om exempelvis två VFU-kurslärare eller koordinatörer har bytt åsikt mellan undersökningsomgång 1 och 2 så ger det ett utslag på cirka 10 procentenheter.

⁶ Med undantag för de studenter som var frånvarande vid det ordinarie examinationstillfället.

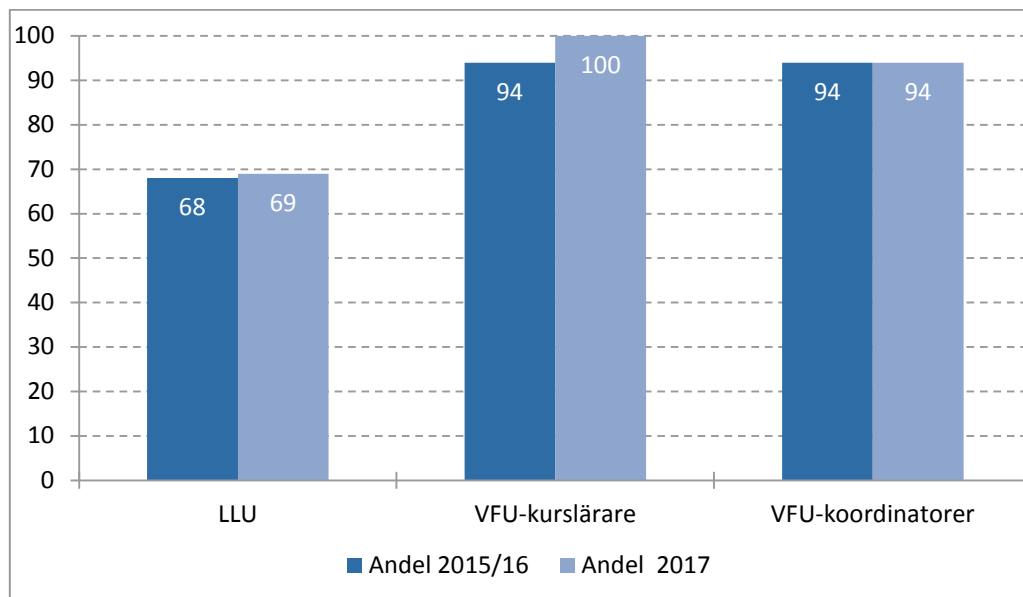
En översiktsbild av försöksverksamheten

Innan försöksverksamheten analyseras mer i detalj i de kommande kapitlen, besvaras i detta kapitel tre övergripande frågor. Den första frågan är om de inblandade parternas roll eller arbetssätt på något väsentligt sätt skiljer sig åt mellan ÖFSO och annan VFU-verksamhet. Den andra frågan är om de medverkande, på det hela taget, är nöjda med hur försöksverksamheten fungerat så här långt. Den tredje frågan är hur studenterna sammanlagt bedömer sina VFU-kurser.

Stor skillnad på roller och arbetssätt i ÖFSO jämfört med annan VFU

Vissa LLU, koordinators och VFU-kurslärare har erfarenhet av annan VFU-verksamhet utöver den inom försöksverksamheten. De kan till exempel ha medverkat i Göteborgs universitets VFU-kurser innan försöksverksamheten inleddes och/eller medverka i andra lärosätens VFU-kurser.⁷ I figur 1 nedan visas hur stor andel i olika grupper som anser att deras egen roll eller arbetssätt skiljer sig mellan försöksverksamheten och annan VFU. Samtliga VFU-kurslärare, nästan alla VFU-koordinators och nästan 70 procent av LLU anser att deras roll väsentligt skiljer sig mellan försöksverksamheten och annan VFU. Andelen som anser att det är stor skillnad mellan ÖFSO och annan VFU är lika stor som i utvärderingen 2015/16.

FIGUR 1: ANDEL SOM ANSER ATT DEN EGNA ROLLEN OCH ARBETSSÄTTET VÄSENTLIGEN SKILJER SIG ÅT MELLAN FÖRSÖKSVERKSAMHETEN OCH ANNAN VFU-VERKSAMHET, 2015/16 - 2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan (2017) löd: Anser du att din roll eller ditt sätt att arbeta som [...] på något väsentligt sätt skiljer sig åt mellan ÖFSO och annan VFU-verksamhet? Frågan (2015/16) löd: Har ÖFSO på något väsentligt sätt förändrat din roll som [...] eller ditt sätt att arbeta som [...], [när det gäller VFU]? Frågorna endast ställda till de med erfarenhet av VFU-uppdrag utöver det inom ÖFSO. Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=103 resp 84; VFU-kurslärare =17 resp 8; VFU-koordinators =18 resp 16.

⁷ I denna uppföljningsomgång handlar det om 84 LLU, 8 VFU-kurslärare och 16 koordinators.

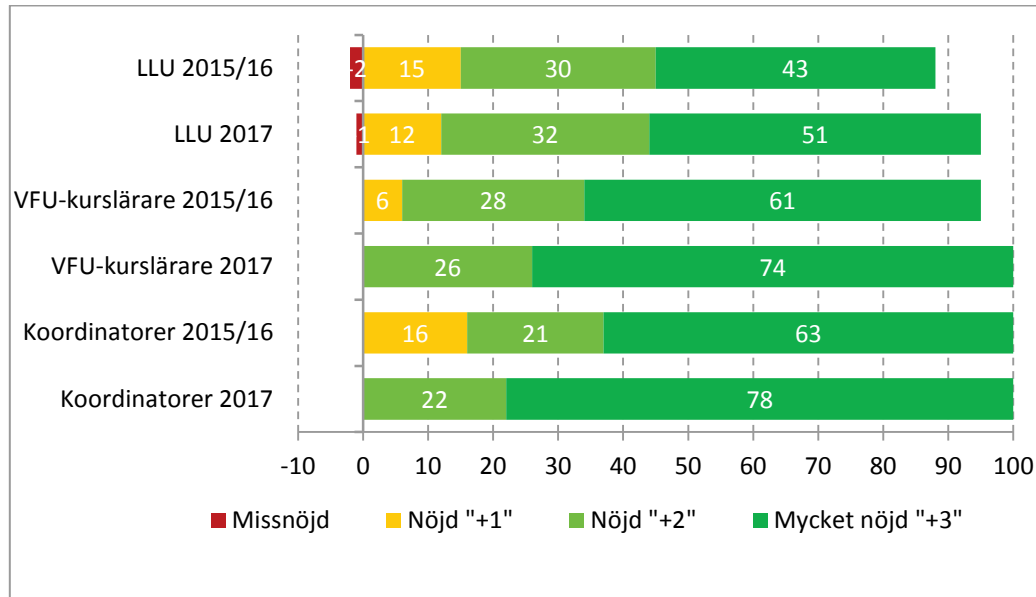
I en följdfråga fick respondenterna specificera på vilket sätt försöksverksamheten förändrat rollen och/eller arbetssättet. Alla tre grupper har nämnt samma typ av exempel i ungefär samma omfattning som i den första utvärderingsomgången.

- *LLU* har lämnat totalt 142 kommentarer. Den vanligaste är att de känner sig mer delaktiga och att samarbetet med universitetet fungerar bättre. Ungefär hälften av alla kommentarer handlar om detta. Näst vanligast (ungefär var tredje inlägg) handlar om att *LLU*'s roll är tydligare och att de är mer informerade om vad de ska göra. Slutligen handlar ungefär var sjätte inlägg om att de organisatoriska förutsättningarna är bättre inom ÖFSO. Det kan till exempel handla om att *LLU* upplever att det finns mer tid för handledning, bättre möjlighet att få vikarier mm.
- *VFU-kurslärarna* har lämnat 21 kommentarer och nämner i första hand det förbättrade samarbetet och *LLU*'s mer framträdande och tydligare roll.
- *VFU-koordinatorerna* har lämnat 39 kommentarer och pekar i första hand på att samarbetet mellan olika medverkande grupper är bättre i ÖFSO.

De flesta är nöjda med försöksverksamheten

I figur 2 nedan redovisas hur nöjda *LLU*, *VFU*-kurslärare och koordinatörer är sammantaget med försöksverksamheten. Som framgår av figuren är en klar majoritet i alla tre grupper nöjda. Jämfört med 2015/16 har nöjdheten ökat bland *LLU*, särskilt notabelt är att andelen *mycket* nöjda *LLU* har stigit (från 43 procent till 51 procent).

FIGUR 2: ANDEL NÖJDA MED ÖFSO BLAND LLU, KURSLÄRARE OCH KOORDINATORER, 2015/16 - 2017 (PROCENT)

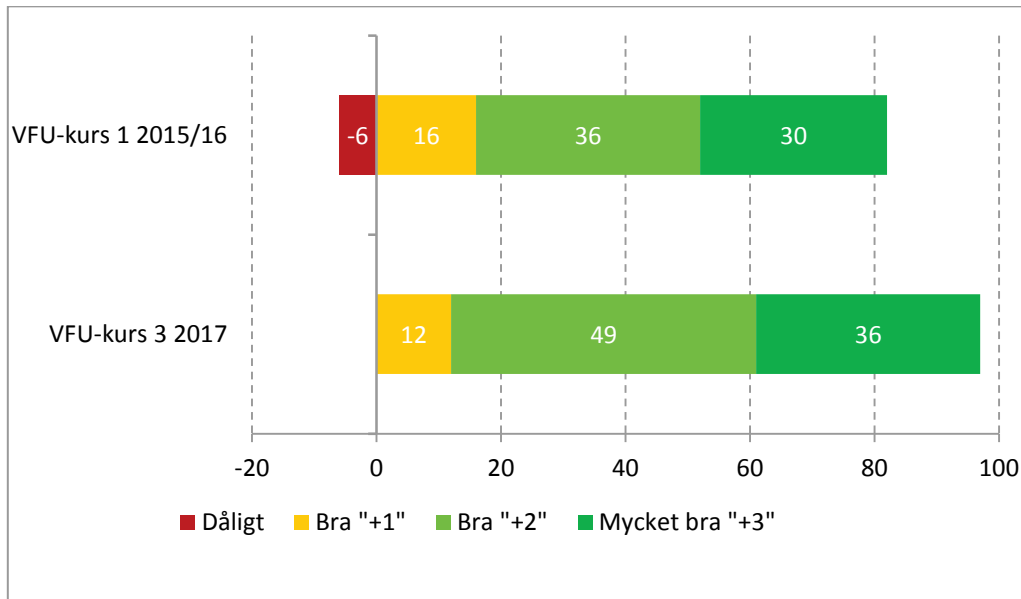

Kommentar: Frågan lyder: Allt sammantaget, hur nöjd är du hittills med ÖFSO? Skalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, mycket missnöjd" över "0, varken nöjd eller missnöjd" till "+3, mycket nöjd. *Missnöjd* är en sammanslagning av alternativen "-3, Mycket missnöjd", "-2" samt "-1". Antal svarande 2015/16 resp 2017: *LLU*=151 resp 134; *VFU*-kurslärare=18 resp 19; *VFU*-koordinator=19 resp 18.

Studenternas bedömning av VFU-kursen

Studenterna har inte fått bedöma försöksverksamheten generellt. Däremot har de fått ge ett sammanfattande omdöme om den VFU-kurs de nyss genomgått. När studenterna bedömde sin första VFU-kurs 2015/16 gav drygt 80 procent av studenterna omdömet ”bra” eller ”mycket bra”. I 2017 års mätning är det 97 procent som ger samma omdöme. Drygt en tredjedel (36 procent) ger kursen omdömet ”mycket bra”.

FIGUR 3: STUDENTERNAS OMDÖMEN OM VFU-KURSERNA 1 OCH 3 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Vad är ditt sammanfattande omdöme om kursen? Skalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, mycket dåligt" över "0, varken bra eller dåligt" till "+3, mycket bra". *Dåligt* är en sammanslagning av alternativen "-3, Mycket dåligt", "-2" samt "-1". Varken bra eller dåligt redovisas ej men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 = 189. 2017=153.

Samverkan i försöksverksamheten

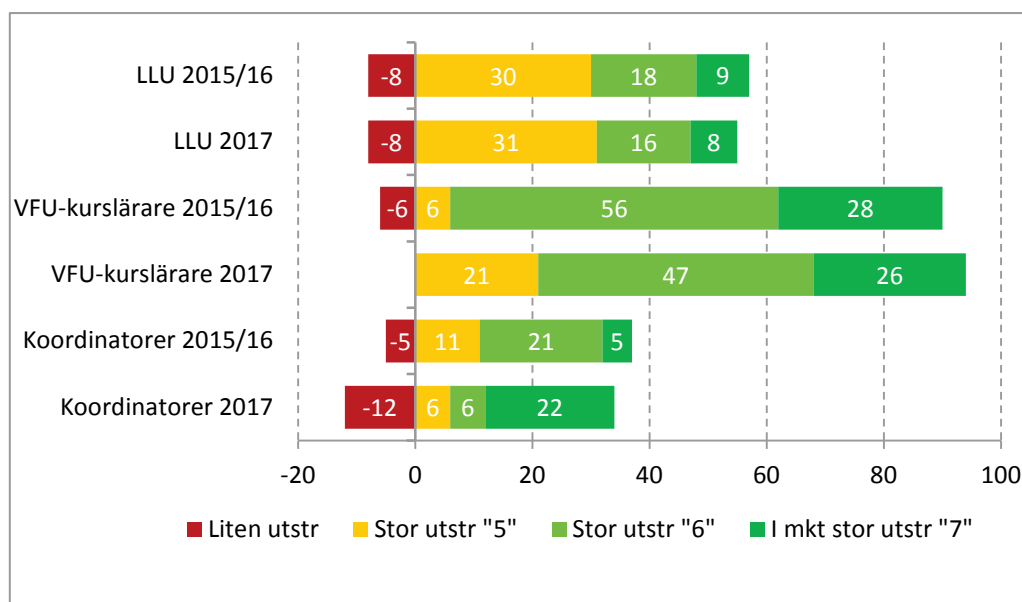
Försöksverksamheten handlar i stor utsträckning om att utveckla och implementera attityder, arbetsformer och organisatoriska strukturer som stärker samverkan och på sikt höjer kvaliteten i studenternas verksamhetsförlagda utbildning. I varje övningsförsöksområde finns nätverk som i varje VFU-kurs består av 6-15 LLU, en VFU-kurslärare och en VFU-koordinator som följer cirka 6-15 studenter genom deras utbildning. I möjligaste mån hålls dessa nätverk intakta genom respektive students utbildning, men på grund av personalomsättning är detta inte alltid möjligt. Före varje kursstart hålls ett nätverksmöte med LLU, VFU-kurslärare och koordinator som leds av VFU-kursläraren. Nätverken träffas också under kursens gång. Under kursen möts dessutom LLU, student och VFU-kurslärare i så kallade trepartssamtal. LLU, VFU-kurslärare, VFU-koordinator och studenter deltar gemensamt vid den slutliga muntliga examinationen. LLU och VFU-kurslärare håller också en dialog om bedömning och betyg runt varje student.

I detta kapitel analyseras hur de medverkande parterna upplever att samverkan fungerar inom försöksverksamheten. Ambitionen är att stärka samverkan i hela linjen, från de operativt verksamma ute i förskolorna upp till de högre chefsnivåerna inom kommuner och stadsdelar. Denna uppföljningsomgång fokuserar dock på de verksamhetsnära aktörerna.

Olika gruppers delaktighet i utbildningen

LLU, VFU-kurslärare och VFU-koordinatorer har ombetts att värdera hur delaktiga *de själva* är i planering och utformning av VFU-kurserna inom försöksverksamheten, samt i vilken utsträckning *den egna gruppens* erfarenheter tas tillvara när det gäller utformning och utveckling av kurser inom försöksverksamheten. Figur 4 nedan redovisar i vilken utsträckning de svarande anser att den egna gruppens erfarenheter tas tillvara i verksamheten.

FIGUR 4: I VILKEN UTSTRÄCKNING TAS DEN EGNA GRUPPENS ERFARENHETER TILLVARA? 2015/16-2017 (PROCENT)

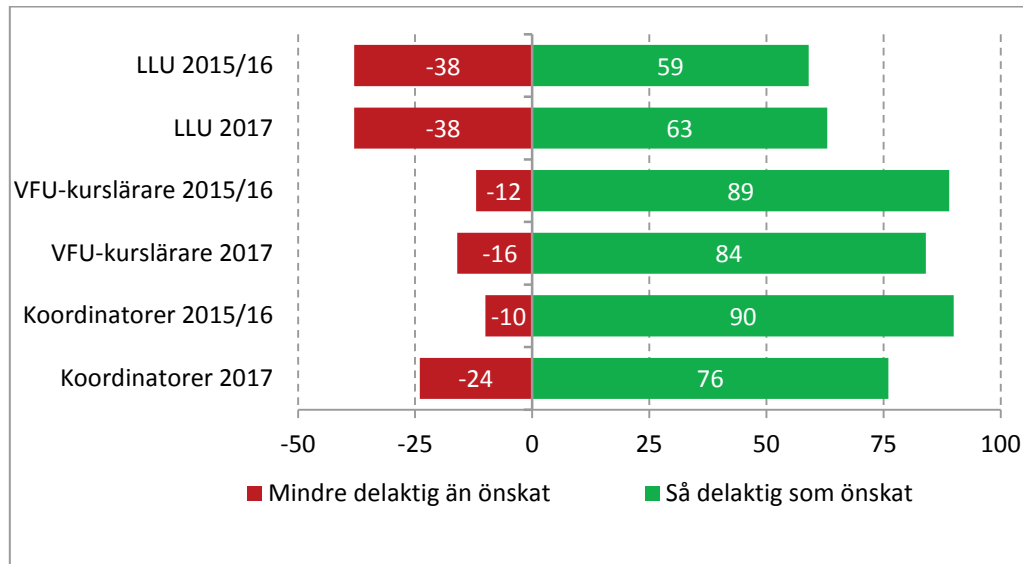
Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning anser du att (GRUPPENS) erfarenheter tas tillvara i arbetet med att utforma/utveckla VFU-kurserna inom ÖFSO? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, I mycket liten utsträckning/inte alls" över "4, Varken stor eller lite utsträckning" till "7, I mycket stor utsträckning". *Liten utsträckning* är en sammanslagning av alternativen "I mkt lite utsträckning/inte alls 1", "2" och "3". Alternativet "varken stor eller liten utsträckning" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=148 resp 128; VFU-kurslärare=18 resp 19; VFU-koordinatorer=19 resp 18.

VFU-kurslärarna är den grupp som i störst utsträckning anser att dess erfarenheter tas tillvara (94 procent, 18/19), följt av LLU (55 procent), och koordinatorerna (34 procent, 6/18). För alla tre grupper gäller att andelen som anser att gruppens erfarenheter tas tillvara är ungefär lika stor som i den första utvärderingsomgången 2015/16.

En annan enkätfråga handlar om hur delaktig var och en själv känner sig i planeringen och utformningen av VFU-kurserna. Svaren redovisas i figur 5 nedan. Det är en tydlig majoritet i respektive grupp som är så delaktiga som de önskar: 59 procent av LLU, samt 84 procent (15/18) av VFU-kurslärarna och 76 procent (13/17) av koordinatorerna. Samtidigt är det nästan 40 procent av LLU, 20 procent av kurslärarna och 25 procent av koor-

dinatorerna som är mindre delaktiga än vad de önskar. Den upplevda delaktigheten har inte ökat sedan 2015/16.

FIGUR 5: UPPLEVD DELAKTIGHET I PLANERING/UTFORMNING AV VFU-KURSER, 2015/16-2017 (PROCENT)

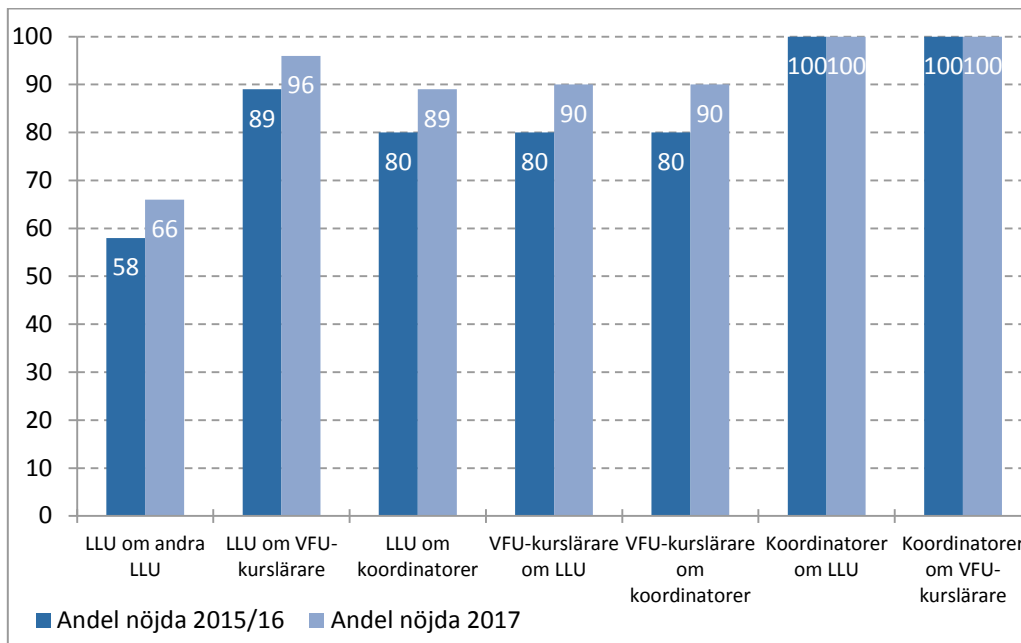

Kommentar: Frågan lyder: Hur delaktig är du i planering/utförning av de VFU-kurser du medverkar i? Frågan ställd i ett avsnitt som handlar om samarbetet inom ÖFSO. Svarsskalan är femgradig ("mycket mindre delaktig än jag önskar", "något mindre delaktig än jag önskar", "så delaktig som jag önskar", "något mer delaktig än jag önskar", "mycket mer delaktig än jag önskar"). *Mindre delaktig än önskat* är en sammanslagning av alternativen "mycket mindre delaktig än jag önskar" och "något mindre delaktig än jag önskar". Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=140 resp 129; VFU-kurslärare=18 resp 18; VFU-koordinator=19 resp 17.

Bra samarbete i nätverken

I figur 6 redovisas hur stor andel av varje grupp som tycker att samarbetet med de andra grupperna i nätverken fungerar bra. Redan i 2015/16 års enkät gav grupperna varandra ömsesidigt höga samarbetsbetyg, vilket är fallet även i 2017 års undersökning. Hela 96 procent av LLU anser att samarbetet med VFU-kursläraren fungerar bra, och 89 procent säger detsamma om samarbetet med VFU-koordinatören. Nästan 70 procent anser att samarbetet med andra LLU inom övningsförsöksområdet är bra. VFU-kurslärarna är också nöjda, 90 procent (16/18) tycker att samarbetet med de övriga fungerar bra. Samtliga koordinatörer är nöjda med samarbetet med de andra.

FIGUR 6: BEDÖMNINGAR AV SAMARBETET MED ANDRA I FÖRSÖKSVERKSAMHETEN, 2015/16-2017 (PRO-CENT)

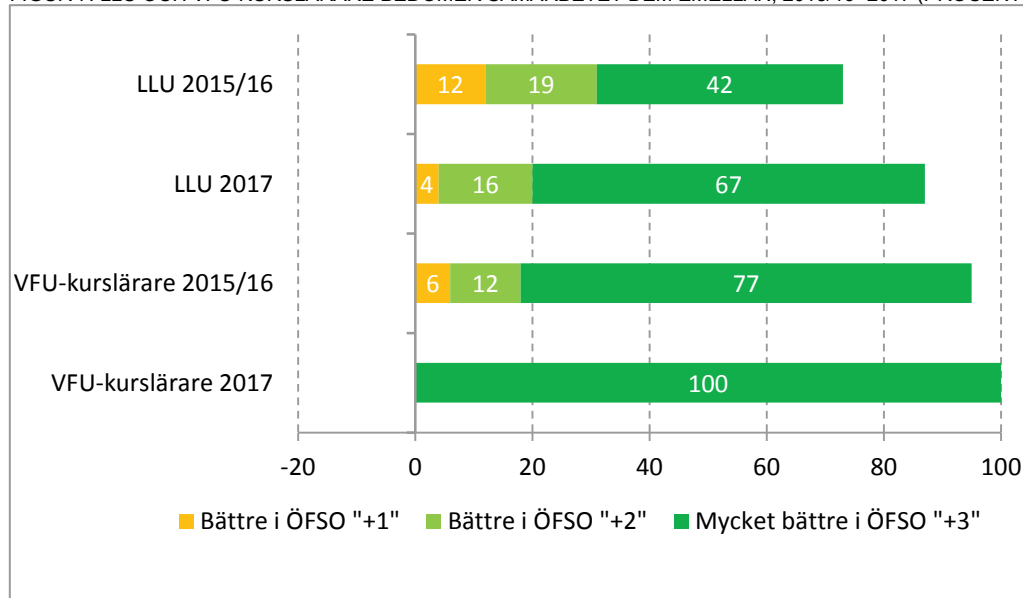
Kommentar: Frågan lyder: Utifrån dina erfarenheter från ÖFSO så här långt, hur tycker du att ditt samarbete med nedanstående aktörer fungerar? Svarsskalan går från "-3" (Mycket dåligt) över "0" (Varken eller) till "+3" (Mycket bra). *Nöjda* är en sammanslagning av svarsalternativen "+1", "+2", och "+3, mycket nöjd". Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU 149 resp 134; VFU-kurslärare 18 resp 18; VFU-koordinatorer 18 resp 18.

Precis som i den förra utvärderingsomgången 2015/16 tyder respondenternas skriftliga kommentarer på att de nätverksmöten som hålls i varje område är givande och samarbetsstärkande forum. Nätverken har stor betydelse för informationsutbyte, och för förankring av och diskussioner kring utbildningens innehåll, lärandemål etc. Det framgår också av enkäterna att det tätare samarbetet LLU, VFU-kurslärare och koordinatör emellan tillhör de mest väsentliga förändringar som försöksverksamheten inneburit för dessa tre grupper.

LLU och VFU-kurslärarna har också ombetts att bedöma hur samarbetet just dessa två grupper emellan fungerar inom försöksverksamheten jämfört med inom annan VFU-verksamhet (se figur 7). I 2015/16 års rapport konstaterades att samarbetet fungerade ganska bra, men att det också fanns ganska gott om utrymme för ytterligare förbättring av samarbetet. 2017 års enkät visar att andelen LLU som anser att det fungerar bättre i ÖFSO än i annan VFU har ökat totalt från 73 procent till 87 procent, och andelen som anser att samarbetet med VFU-kursläraren är *mycket* bättre i försöksverksamheten har ökat från 42 till 67 procent.

VFU-kurslärarna är också övertygade om att samarbetet fungerar bättre inom försöksverksamheten, men 2017 var det bara 8 personer som kunde göra den jämförelsen.

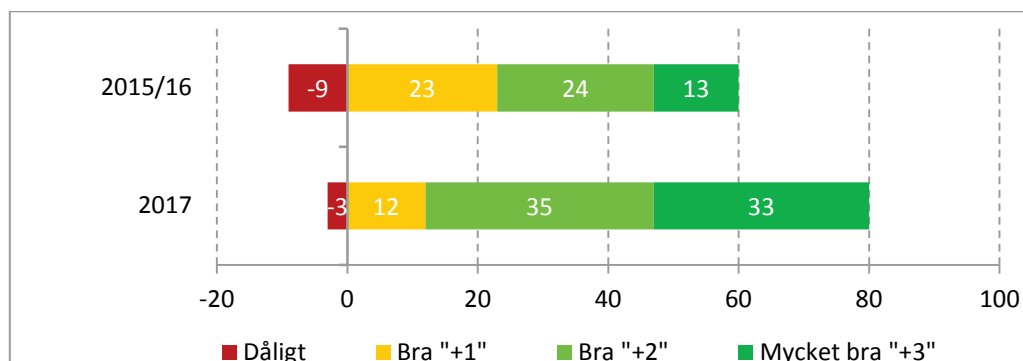
FIGUR 7: LLU OCH VFU-KURSLÄRARE BEDÖMER SAMARBETET DEM EMELLAN, 2015/16- 2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Generellt sett, hur tycker du att samarbetet med [LLU/VFU-kursläraren] fungerar inom ÖFSO i jämförelse med andra [LLU/VFU-kursläraruppdrag]? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket sämre i ÖFSO" över "Lika bra" till "+3, Mycket bättre i ÖFSO". Frågan endast ställd till personer med erfarenhet av motsvarande uppdrag utöver det i försöksverksamheten. Antal svar 2015/16 resp 2017: LLU 102 resp 82; VFU-kurslärare 17 resp 8.

Studenterna har också fått bedöma hur de tycker att LLU och VFU-kurslärare samordnar arbetet sinsemellan. I figur 8 visas att 80 procent av studenterna upplever att samordningen mellan lärarna fungerar bra, jämfört med 60 procent i utvärderingen 2015/16. Var tredje student anger att samordningen är "mycket bra", jämfört med 13 procent förra omgången.

FIGUR 8: STUDENTERNAS BEDÖMNING AV SAMARBETET MELLAN LLU OCH VFU-KURSLÄRARE, 2015/16- 2017 (PROCENT)

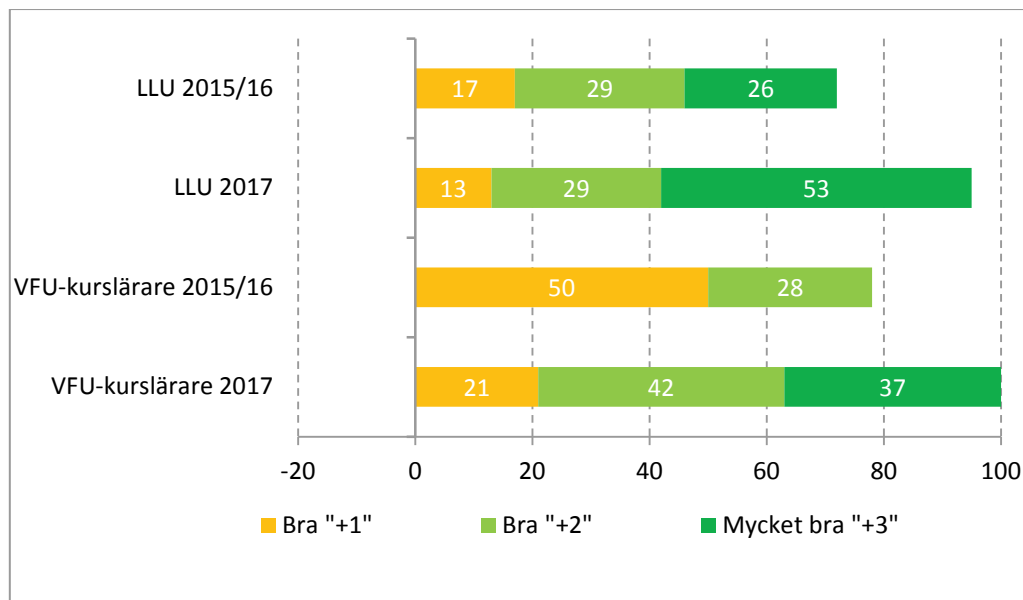
Kommentar: Frågan lyder: Hur bedömer du samarbetet/samordningen mellan din VFU-kurslärare och din LLU? Avrundning kan ge en total procentsats som avviker från 100 procent. *Dåligt* är en sammanslagning av svarsalternativen "Mycket dåligt -3", "-2" och "-1". Alternativet "varken bra eller dåligt" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar 2015/16=188; 2017 =153.

Samverkan kring bedömning och examination

Det är VFU-kurslärarna som har ansvaret för att sätta betyg och examinera studenterna på VFU-kurserna. Men samtidigt är de lokala lärarutbildarnas inspel i bedömningsprocessen av stor betydelse för att betyget ska bli rättvisande. Därför bör alla inblandade parter vara förtrogna med examensmål och lärandemål samtidigt som det är nödvändigt med en tät samverkan runt varje student mellan LLU och VFU-kurslärare. Hur parterna bedömer sin egen förtrogenhet med mål och bedömningskriterier diskuteras i kapitlet *Förutsättningar för kvalitet*. I detta avsnitt ska vi redovisa vad LLU och VFU-kurslärare anser om sitt eget samarbete när det gäller bedömningar av VFU-studenternas prestationer.

En bärande tanke i försöksverksamheten är att LLU och VFU-kurslärare ska ha en dialog kring studentens prestation under kursen. De båda grupperna är på det hela taget ganska nöjda med hur den dialogen fungerar. 95 procent LLU och samtliga VFU-kurslärare är nöjda med dialogen kring studenternas prestationer i meningen att de avger ett plusmärkt svarsalternativ (se figur 9).

FIGUR 9: LLU OCH VFU-KURSLÄRARE BEDÖMER DIALOGEN KRING STUDENTERS PRESTATIONER, 2015/16-2017 (PROCENT)

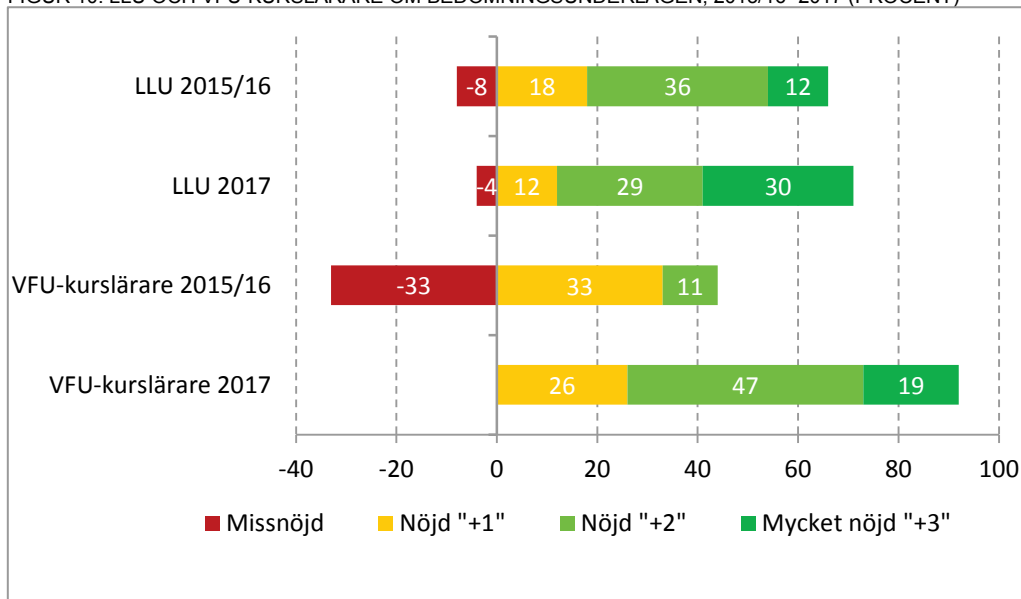
Kommentar: Frågan lyder: Vad anser du på det hela taget om din och [VFU-kurslärarens/LLU:s] dialog om studenternas prestationer? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket dålig" över "varken bra eller dålig" till "+3, Mycket bra". Alternativet "varken bra eller dålig" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Detsamma gäller alternativet "kan ej bedöma". Antal svarande 2015/16 resp 2017 LLU=157 resp 136; VFU-kurslärare=18 resp 19

I 2015/16 års rapport konstaterades att samarbetet fungerade bra, men också att det fanns utrymme för utveckling. Som redovisas i figur 9 har samarbetet i parternas egna ögon förbättrats. Andelen nöjda LLU har stigit från 72 procent till 95 procent. Dessutom har andelen som anser att samarbetet fungerar "mycket bra" stigit rejält- andelen bland LLU har i det närmaste dubblerats från 26 till 53 procent, och andelen bland VFU-kurslärarna har stigit från det 0 till drygt var tredje (7/19).

Bedömningsunderlagen

En särskild aspekt av samarbetet kring studentprestationer är att LLU ska skriva ett bedömningsunderlag angående studentens kompetens i förhållande till kursens lärandemål. För VFU-kursläraren är det viktigt att bedömningsunderlaget är av god kvalitet, och för LLU kan det vara nödvändigt att få ett visst stöd när det gäller hur dessa bedömningar ska utformas. I enkäterna har VFU-kurslärarna ombetts att ange hur nöjda de är med de bedömningsunderlagen som LLU lämnar in. LLU har tillfrågats om vad de anser om det stöd de får av VFU-kurslärarna för att formulera underlagen. Som framgår i figur 10 nedan är 92 procent (17/19) VFU-kurslärarna nöjda med bedömningsunderlagen, och 71 procent av LLU är nöjda med det stöd de får i utformningen av underlagen.

FIGUR 10: LLU OCH VFU-KURSLÄRARE OM BEDÖMNINGSUUNDERLAGEN, 2015/16- 2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Till LLU: Som LLU skriver du ett bedömningsunderlag angående studentens kompetens i förhållande till kursens lärandemål. Hur nöjd är du hittills med det stöd du fått av VFU-kursläraren för att formulera dessa bedömningar? /Till VFU-kurslärare: LLU skriver ett bedömningsunderlag angående studenters kompetens i förhållande till kursens lärandemål. Hur nöjd är du hittills med de underlag du fått av de LLU som du samverkar med? Svarsskalorna är sjugradiga och sträcker sig från "-3, Mycket missnöjd" över "varken nöjd eller missnöjd" till "+3, Mycket nöjd". Missnöjd = "Mycket missnöjd -3", "-2", "-1". Alternativet "varken nöjd eller missnöjd" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=155 resp 137; VFU-kurslärare 18 resp 19.

I den förra utvärderingsrapporten (2016) konstaterades att även om nästan 70 procent av LLU då var förhållandevis nöjda med det stöd de fick av VFU-kurslärarna så fanns det en viss förbättringspotential. I årets undersökning kan vi konstatera att nöjdheten totalt sett ligger kvar på ungefär samma nivå, men att andelen LLU som är "mycket nöjda" har ökat från 12 procent till 30 procent. Även bland VFU-kurslärarna har nöjdheten stigit, och till skillnad från 2015/16 är det ingen som uttrycker direkt missnöje med bedömningsunderlagen.

Förutsättningar för kvalitet

I det här kapitlet redovisas enkätresultat som berör de förutsättningar de medverkande har för att bedriva en bra VFU-verksamhet.

Handledarutbildningen har stor betydelse för utbildningens kvalitet

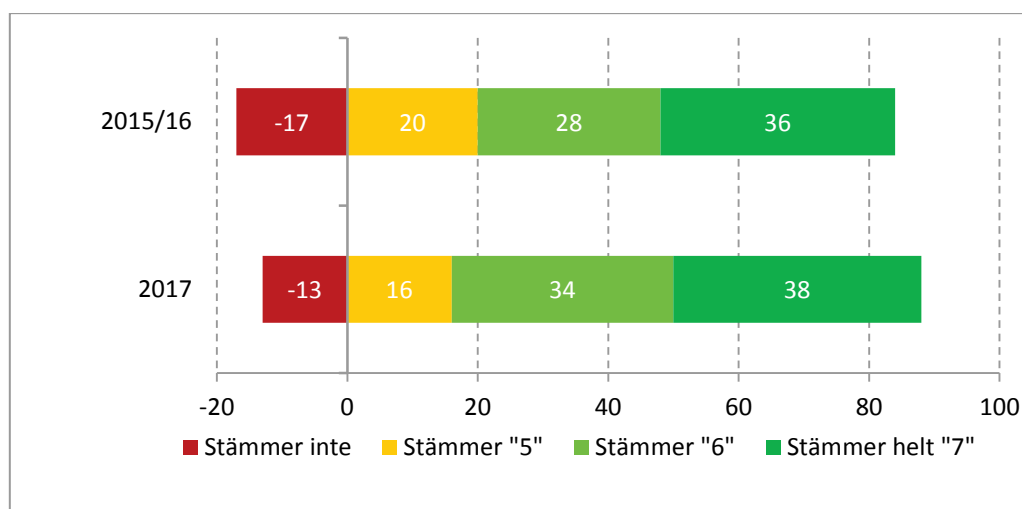
Enligt regeringen bör de handledare (LLU) som medverkar i försöksverksamheten ha genomgått en handledarutbildning om minst 7,5 hp. Vid Göteborgs universitet finns sedan en tid tillbaka en sådan handledarutbildning. I utvärderingen framkommer att 60 procent av de LLU som besvarat enkäten har genomgått handledarutbildningen, eller den tidigare motsvarande s.k. mentorsutbildningen. Motsvarande siffra i utvärderingsomgången 2015/16 var 40 procent. Bland de som ännu inte genomgått utbildningen har cirka 60 procent ett beslut på att de ska få gå utbildningen. Det betyder att 83 procent av LLU antingen har gått utbildningen eller har ett beslut på att få gå den.

I LLU:s ögon verkar handledarutbildningen också fungera som avsett. I princip alla svarande (99 procent) anser att handledarutbildningen utvecklat dem som handledare och över hälften (54 procent) anser att den utvecklat dem *i mycket stor utsträckning*.⁸

LLU är insatta i den verksamhetsförlagda utbildningen

I en enkätfråga ska LLU ta ställning till om de anser att den egna rollen inom försöksverksamheten är tydligt definierad. Svaren tyder på att de anser det – 88 procent anger att de instämmer helt eller nästan helt. Det är en ungefär lika stor andel som i uppföljningen 2015/16 (då det var 84 procent). Det framgår också i skriftliga kommentarer att ökad tydlighet kring den egna rollen är en viktig skillnad jämfört med annan VFU.

FIGUR 11: ÄR LLU:S ROLL TYDLIGT DEFINIERAD?, 2015/16-2017 (PROCENT)

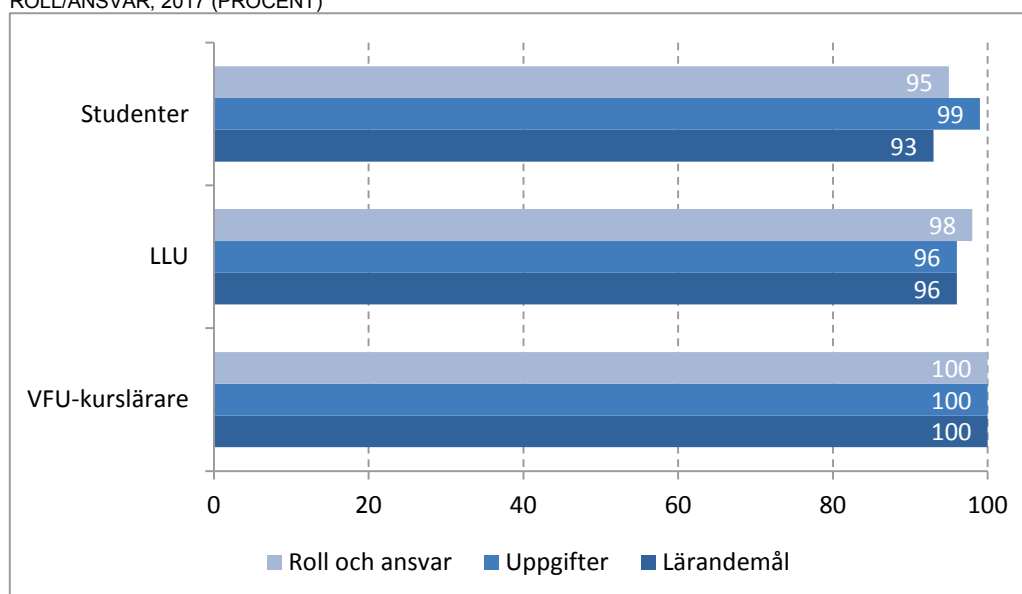
Kommentar: Frågan lyder: Hur väl stämmer följande när det gäller ÖFSO? (Din roll som LLU är tydligt definierad). Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, Stämmer inte alls" till "7, stämmer helt". *Stämmer inte* är en sammanslagning av svarsalternativen "1", "2", "3" och "4". Antal svar 2015/16=153; 2017=134.

⁸ Frågan lyder: I vilken utsträckning bidrog handledarutbildningen till att utveckla dig i din roll som LLU? 7-gradig svarsskala 1=I mycket liten utsträckning/inte alls; 7= I mycket stor utsträckning.

En viktig kanal för att förmedla vad LLU-rollen innebär och förankra utbildnings mål är nätverken av LLU, VFU-kurslärare och VFU-koordinatorer i respektive övningsförskoleområde. Enligt enkäterna tycks nätverken åtminstone delvis fungera som tänkt i detta avseende. Flera LLU vittnar om att nätverksmötena varit till stor hjälp för att förstå utbildningens innehåll, upplägg och mål.

Frågan är då hur det står till med LLU:s och andra gruppers kunskap om utbildningens innehåll. Det har inte gjorts någon granskning av gruppernas faktiska kunskap om utbildningen. Men när LLU, studenter och VFU-kurslärare ombeds att skatta sin egen förtroenhet med utbildningens mål och innehåll, tycks alla tre grupper vara väl förtrodda med utbildningen (se figur 12).

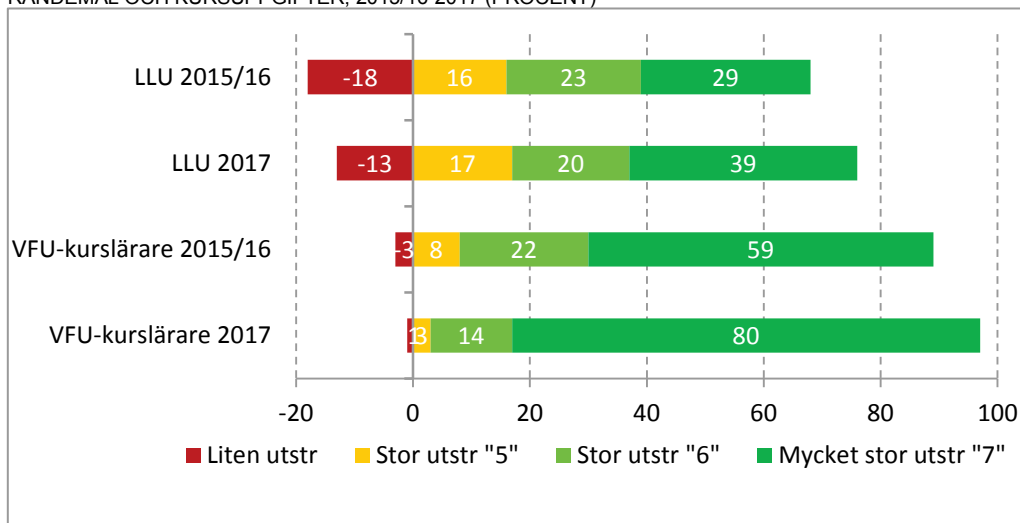
FIGUR 12: ANDEL SOM ANSER SIG HA KÄNNEDOM OM LÄRANDEMÅL, KURSUPPGIFTER OCH ROLL/ANSVAR, 2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: När du kom till din VFU-plats/när din VFU- student kom till din arbetsplats/när du mötte studenterna för första gången på kursen, visste du då...? A) Vilka lärandemål du skulle handleda studenten mot/du skulle uppnå för att klara kursen, B) Vilka uppgifter studenten skulle genomföra under kursen/du skulle genomföra under kursen, C) Din roll och ditt ansvar utifrån gällande riktlinjer. Svarsalternativen var "ja" eller "nej". Antal svarande Studenter =; 151; LLU=139, VFU-kurslärare=19.

Studenterna har också fått bedöma hur insatta LLU och VFU-kurslärarna varit i kursens lärandemål och kursuppgifter. Även om det kan vara svårt för studenterna att göra en precis bedömning av detta, kan vi konstatera att de anser att VFU-kurslärarna är mycket väl insatta i kursen. 97 procent av studenterna uppfattar att kurslärarna är insatta, och 80 procent anser att de är det i mycket stor utsträckning. Studenterna anser också att LLU är insatta, om än inte i riktigt lika stor utsträckning som VFU-kurslärarna (76 procent, och 39 procent i mycket stor utsträckning). Andelen studenter som anser att LLU och kurslärare är insatta har också ökat mellan 2015/16 och 2017.

FIGUR 13: STUDENTERNAS BEDÖMNING AV LLU OCH KURSLÄRARENS KUNSKAPER OM KURSENS LÄRANDEMÅL OCH KURSUPPGIFTER, 2015/16-2017 (PROCENT)

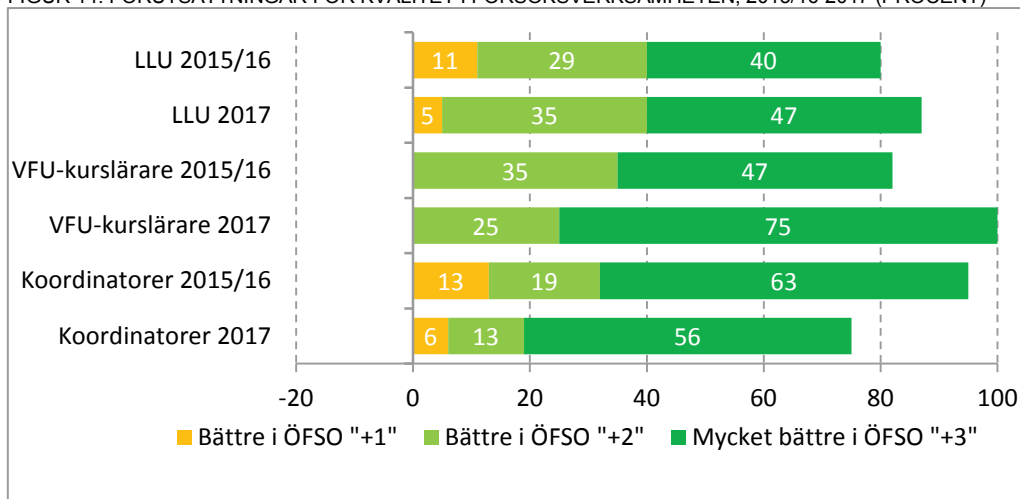

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning har din LLU/VFU-kurslärare... varit insatt i kursens lärande mål och kursuppgifter...? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, i mycket liten utsträckning/inte alls" till "7, i mycket stor utsträckning". *Liten utsträckning* är en sammanslagning av svarsalternativen 1-3. Svarsalternativet "4" som är det mellersta alternativet redovisas ej men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=192 resp 153; VFU-kurslärare=191 resp 153.

Förutsättningarna har blivit bättre

När allt kommer omkring måste det också finnas reella möjligheter för LLU, VFU-kurslärare och VFU-koordinatorer att genomföra sitt uppdrag och medverka i verksamheten på det sätt och i den utsträckning som krävs. En av enkätfrågorna handlar om att respondenter ska bedöma vilka möjligheter de har att hålla god kvalitet i sina respektive uppdrag inom försöksverksamheten jämfört med inom annan VFU.

FIGUR 14: FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR KVALITET I FÖRSÖKSVERKSAMHETEN, 2015/16-2017 (PROCENT)

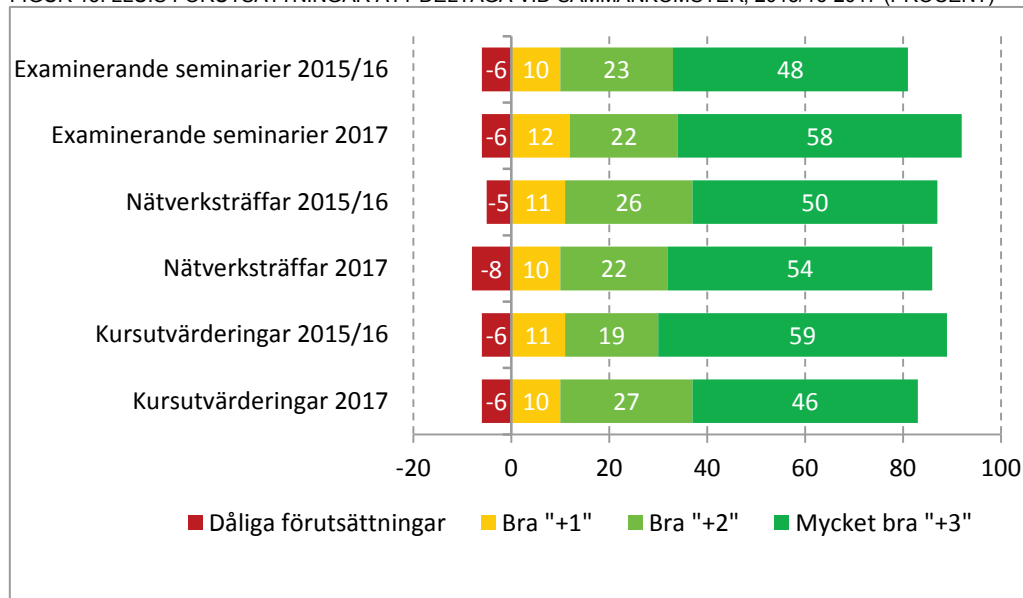
Kommentar: Frågan lyder: Om du jämför ditt uppdrag inom ÖFSO med andra LLU/VFU-kurslärar/koordinatorer, hur bedömer du möjligheterna att hålla god kvalitet i din handledning/koordinatoreruppdrag? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket sämre i ÖFSO" över "Lika bra" till "+3, Mycket bättre i ÖFSO". Kategorierna "lika bra" och "kan ej bedöma" hade också ett antal svarande. Dessa redovisas ej men ingår i procentbasen. Frågan endast ställd till de med erfarenhet av LLU/VFU-kurslärar/koordinatoreruppdrag utöver det inom ÖFSO. Antal svarande 2015/16 resp 2017: LLU=97 resp 77; VFU-kurslärare=17 resp 8; VFU-koordinator=16 resp 16.

Som framgår av figur 14 menar 87 procent av LLU, samtliga VFU-kurslärare och 75 procent av koordinatörerna (12/16) att försöksverksamheten inneburit en förbättring av möjligheterna. LLU är något nöjdare 2017 än 2015/16.

Förutom att bedöma huruvida det finns skillnader i förutsättningar mellan försöksverksamheten och annan VFU har LLU också ombetts att bedöma de förutsättningar som faktiskt råder inom försöksverksamheten. Vi ska här först titta närmare på vilka förutsättningar som finns att medverka vid olika typer av sammankomster som ingår i VFU-kurserna.

Som framgår av figur 15 nedan är LLU förhållandevis nöjda med de förutsättningar de har att medverka vid olika sammankomster inför och under utbildningen. För samtliga typer av sammankomster anger cirka 80 till 90 procent ett ”plusmärkt svar”. Varannan eller drygt varannan LLU anser att förutsättningarna är *mycket* bra. Det har det inte skett några större åsiktsförändringar sedan förra mätomgången, även om en större andel nu är nöjda med förutsättningarna att delta vid det examinerande seminarier.

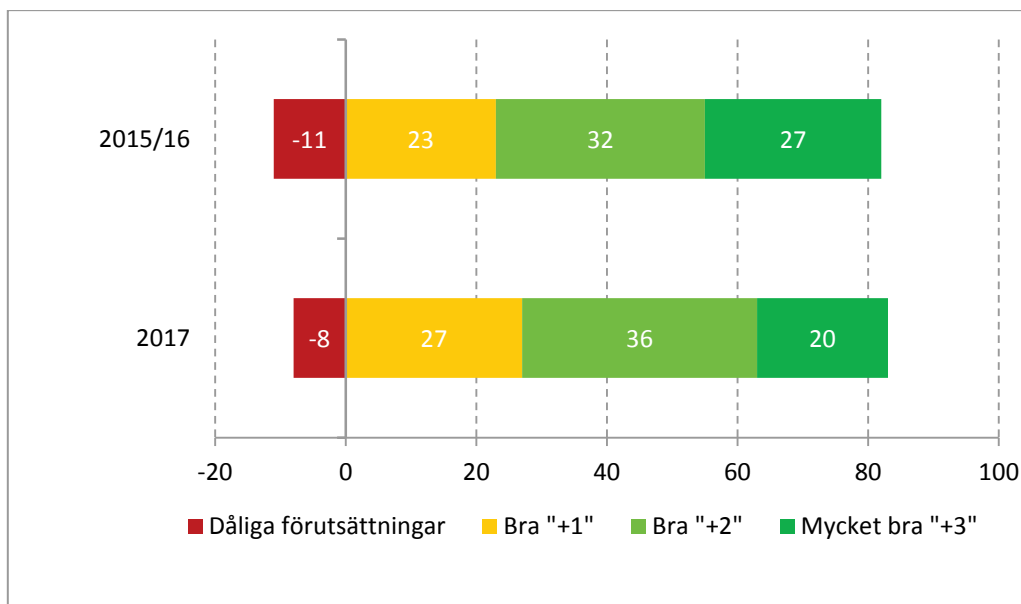
FIGUR 15: LLU:S FÖRUTSÄTTNINGAR ATT DELTA VID SAMMANKOMSTER, 2015/16-2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: När det gäller ditt uppdrag inom ÖFSO, vilka förutsättningar ges du att...? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket dåliga" över "varken bra eller dåliga" till "+3, Mycket bra". *Dåliga förutsättningar* är en sammanslagning av svarsalternativen "Mycket dåliga", "-2" och "-1". Alternativet "varken eller" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16:151-155 ; 2017:134-137

När det gäller möjligheterna att bedriva handledning tycks dock förutsättningarna inte vara riktigt lika goda (se figur 16). Visserligen avger 83 procent ett ”plusmärkt” svar, vilket är lika stor andel som i den förra mätningen, men det är bara 20 procent som tycker att förutsättningarna är *mycket* bra. Andelen som anser att förutsättningarna är mycket bra har dessutom minskat jämfört med den föregående utvärderingsomgången. 8 procent anser att förutsättningarna är dåliga.

FIGUR 16: LLU:S FÖRUTSÄTTNINGAR ATT GE HANDLEDDNING TILL STUDENTER, 2015/16- 2017 (PROCENT)

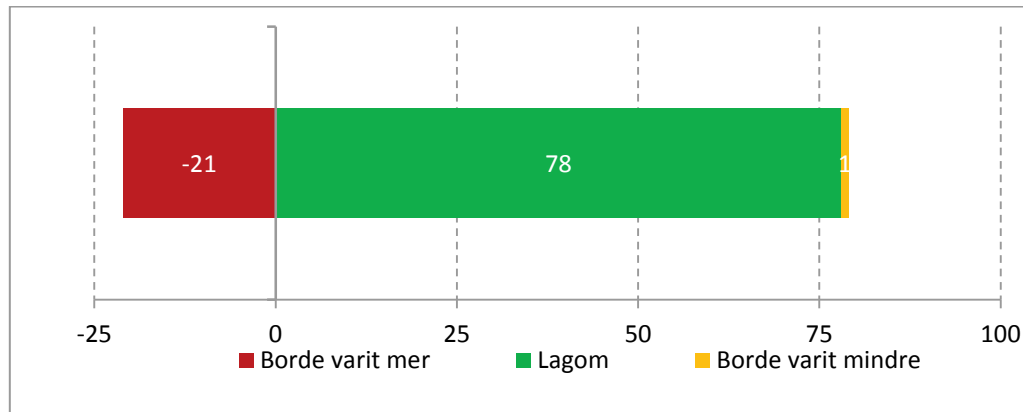
Kommentar: Frågan lyder: När det gäller ditt uppdrag inom ÖFSO, vilka förutsättningar ges du att...? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket dåliga" över "varken bra eller dåliga" till "+3, Mycket bra". *Dåliga förutsättningar* är en sammanslagning av svarsalternativen "Mycket dåliga", "-2" och "-1". Alternativet "varken eller" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svarande: 2015/16:154; 2017:137

Hur kan vi förstå LLU:s bedömningar av förutsättningarna att ge handledning? För att tränga bakom dessa siffror kan det vara värt att undersöka de kommentarer som lämnats av LLU i samband med olika frågor i enkäten. Av särskilt intresse är de kommentarer som avgavs i anslutning till LLU:s bedömningar av sin egen insats på VFU-kurs 3 där studien genomfördes.⁹ Totalt avgavs 138 kommentarer till den egna insatsen. 30 procent av dessa kommentarer handlade om att insatsen påverkats negativt av att den tid och de resurser som avsatts för uppdraget inte var tillräckliga. LLU kunde i dessa fall inte ägna tillräckligt mycket tid åt sin student eller åt förberedelser, eller så gick handledningen ut över den ordinarie verksamheten. I den förra utvärderingsomgången var motsvarande andel 25 procent, det vill säga ungefär lika stor andel som i årets omgång. Det är dock intressant att ungefär 10 procent av kommentarerna i årets enkät uttryckligen påtalar att de haft *gott om tid* till handledning. Den typen av kommentarer förekom knappt i den förra utvärderingen.

⁹ Frågan löd: Hur nöjd är du sammantaget med din egen insats som LLU på kursen? Denna fråga följdes av en möjlighet att kommentera sin egen insats.

Vad tycker studenterna om handledningens omfattning? 21 procent anser att de borde ha fått mer handledning av sin LLU, 78 procent anser att omfattningen varit lagom (se figur 17).

FIGUR 17: STUDENTERNAS BEDÖMNING AV OMFATTNINGEN PÅ DEN HANDLEDNING DE FÅTT AV LLU, 2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Vad anser du om omfattningen på den handledning du fått av följande personer? /LLU, VFU-kurslärare/. Svarsskalan är femgradig: "Borde ha varit betydligt mindre", "Borde ha varit något mindre", "Lagom", "Borde ha varit något mer", "Borde ha varit betydligt mer". *Borde varit mer* är en sammanslagning av svarsalternativen "Borde ha varit något mer och "Borde ha varit betydligt mer". Antal svarande = 152.

Bedömningar av kvalitet

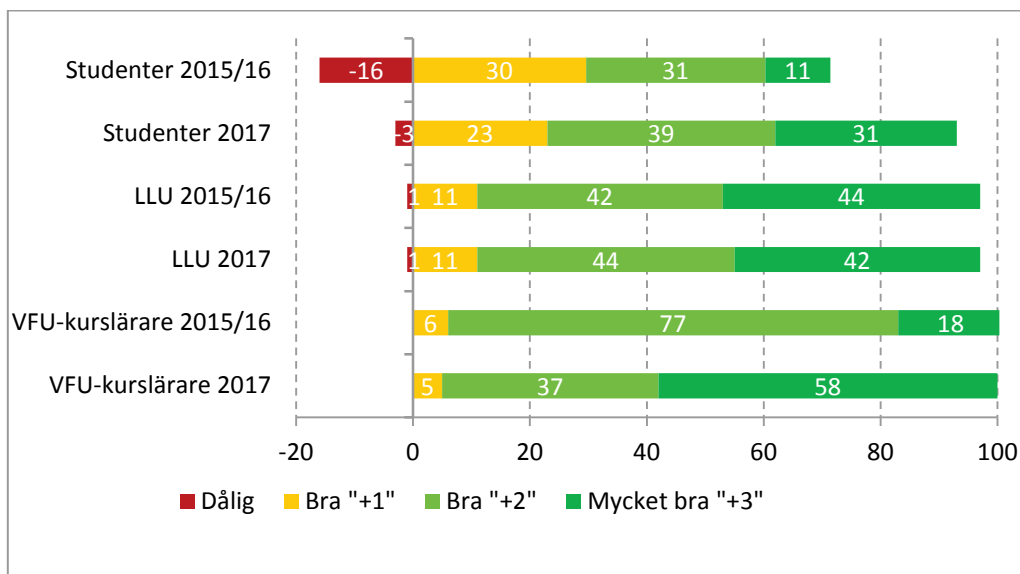
I det här kapitlet studeras hur de inblandade parterna ställer sig till kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildning som bedrivs inom försöksverksamheten. Kapitlet bygger på frågor till studenterna om hur de bedömer handledningen och andra inslag under kursen. Kapitlet bygger också på frågor till LLU och VFU-kurslärarna om den egna handledningen och studenternas prestationer.

VFU-kursens innehåll och uppgifter

Som nämndes i tidigare kapitel är studenterna på det hela taget nöjda med VFU-kurs 3 och LLU, kurslärare och koordinatörer är nöjda med försöksverksamheten som helhet. Vi har också frågat dessa grupper vad de anser om olika aspekter av den aktuella VFU-kursen. En av dessa aspekter är kursens innehåll/uppgifter.

I alla tre grupper anser en majoritet att kursens innehåll och uppgifter är bra. Samtliga VFU-kurslärare är nöjda. LLU är nästan lika nöjda (97 procent), och var i princip exakt lika nöjda 2015/16 under VFU-kurs 1. Även studenterna får sägas vara nöjda (93 procent). Bland studenterna har dessutom andelen nöjda ökat kraftigt från 72 procent 2015/16. Av de skriftliga kommentarerna att döma beror detta åtminstone delvis på att kursuppgifterna till form och antal anpassats bättre till verksamheten i förskolan.

FIGUR 18: BEDÖMNINGAR AV VFU-KURSENS INNEHÅLL 2015/16-2017 (PROCENT)

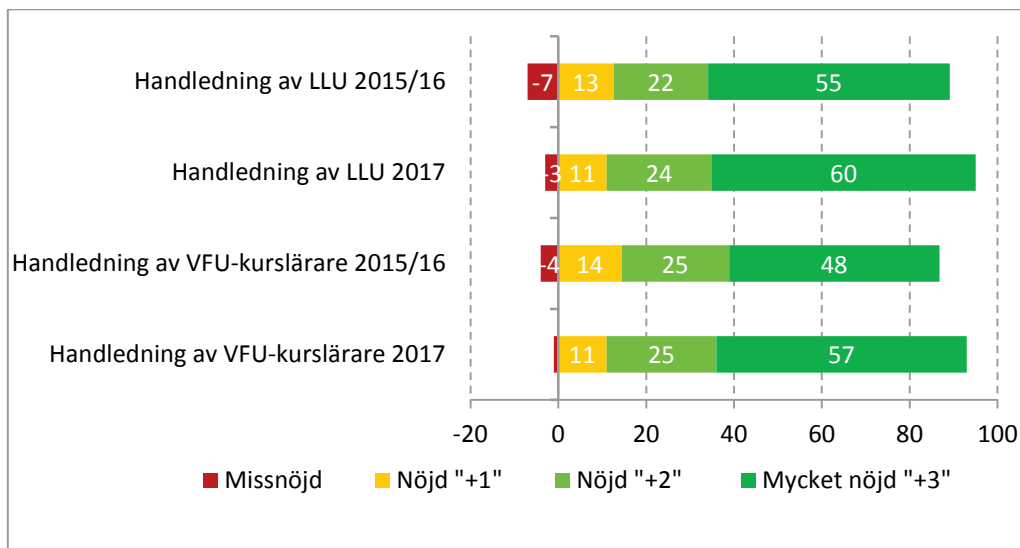

Kommentar: Frågan lyder: Hur bedömer du kursen när det gäller följande? (Innehåll/uppgifter) Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, mycket dålig" över "0, varken bra eller dålig" till "7, mycket bra". Dålig är en sammanslagning av svarsalternativen "-3, mycket dålig", "-2" och "-1". Alternativ "0" redovisas ej men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 resp 2017: Studenter= 187 resp 151; LLU=140 resp 131; VFU-kurslärare=17 resp 19.

Vad tycker studenterna om handledningen?

Studenterna är nöjda med den handledning de fått under sin tredje VFU-kurs. 95 procent är nöjda med handledningen från sin LLU, och nästan lika många är nöjda med handledningen från VFU-kursläraren. Över hälften av de svarande är "mycket" nöjda.

FIGUR 19: STUDENTERNAS SAMMANFATTANDE BEDÖMNING AV HANDLEDNING, 2017 (PROCENT)

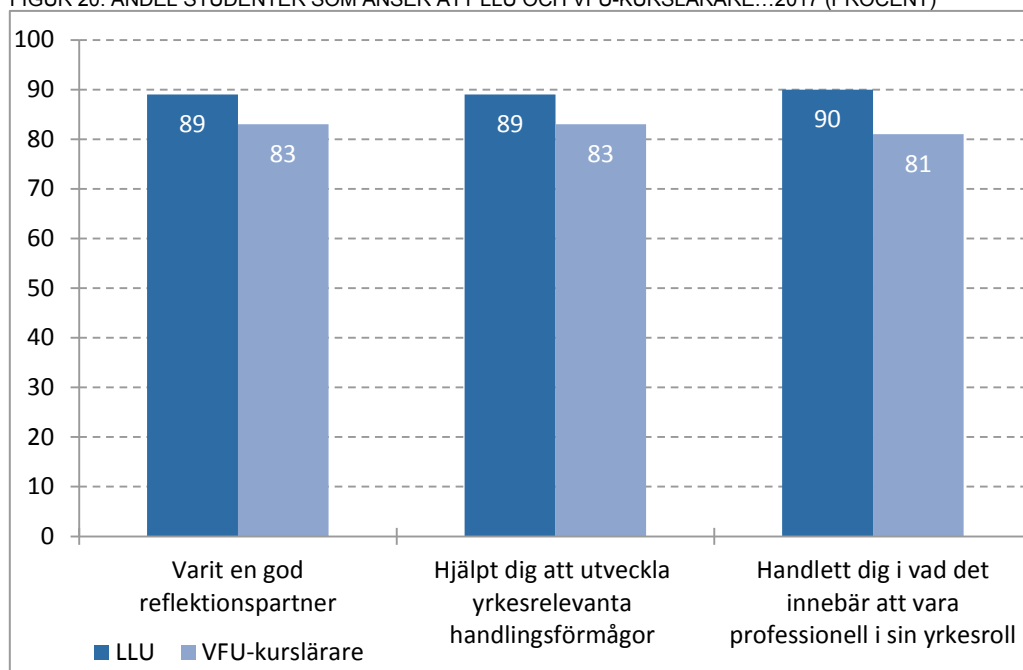

Kommentar: Frågan lyder: Hur nöjd är du sammantaget med den handledning du fått av din [LLU/VFU-kurslärare]? Avrundning kan ge en total procentsats som avviker från 100 procent. Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket missnöjd" över "varken nöjd eller missnöjd" till "+3, Mycket nöjd". Missnöjd är en sammanslagning av svarsalternativen "Mycket missnöjd -3", "-2" och "-1". Alternativet "varken nöjd eller missnöjd" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar LLU=153; VFU-kurslärare=152.

Studenternas är mer nöjda med handledningen än i den förra utvärderingsomgången. Andelen nöjda med handledningen från LLU har stigit från 90 till 95 procent, och andelen nöjda med handledningen från VFU-kursläraren har stigit från 87 till 93 procent. Dessutom har andelen mycket nöjda ökat. I en annan enkätfråga anger dessutom 80 procent av studenterna att ”handledningssamtal med LLU” haft en positiv påverkan på det egna lärandet under kursen (visas ej i figur).¹⁰

I figur 20 redovisas vad studenterna anser om tre olika aspekter av handledningen, närmare bestämt i vilken utsträckning LLU/VFU-kurslärarna varit goda reflektionspartners, hjälpt studenterna att utveckla yrkesrelevanta handlingsförmågor, samt handlett studenterna i vad det innebär att vara professionell i sin yrkesroll. En klar majoritet av studenterna anser att såväl LLU som VFU-kurslärare skött sig bra vad gäller samtliga tre aspekter.

FIGUR 20: ANDEL STUDENTER SOM ANSER ATT LLU OCH VFU-KURSLÄRARE...2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning har din LLU/VFU-kurslärare...? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, i mycket liten utsträckning/inte alls" till "7, i mycket stor utsträckning". Staplarna i figuren visar andelen som svarat 5, 6, eller 7. Antal svarande LLU= 153; VFU-kurslärare= 153.

Studenterna om praxisseminarierna

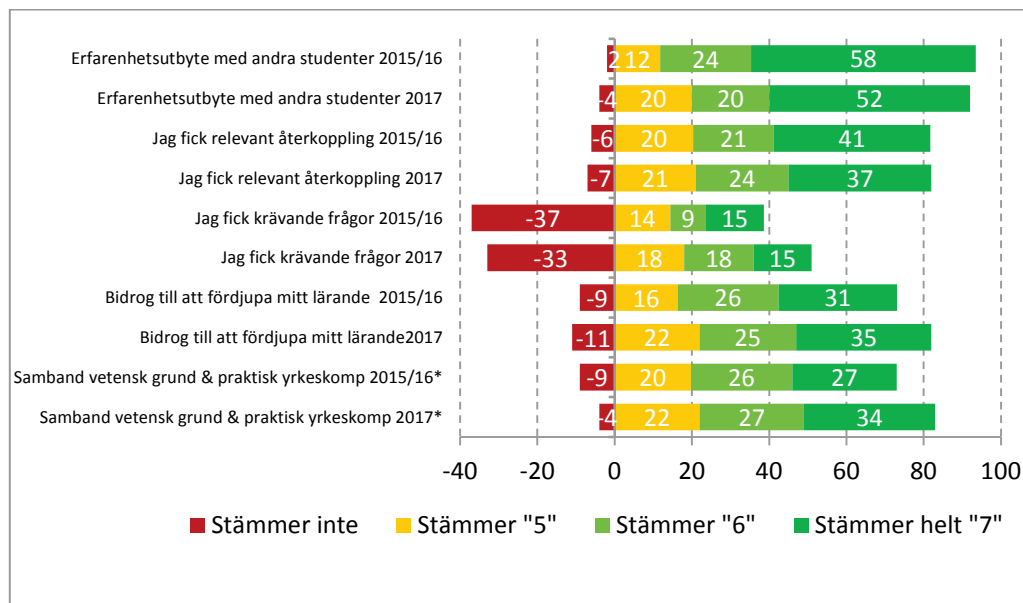
I VFU-kurserna hålls ett s.k. praxisseminarium. Praxisseminariet syftar till att utveckla studenternas förmåga att reflektera över erfarenheter från VFU:n i relation till kursinnehåll och kursuppgifter. Studenterna ska också sätta ord på egna erfarenheter och höra om andras erfarenheter. Vilken betydelse har dessa seminarier för studenterna?

¹⁰ Enligt din mening, i vilken utsträckning har nedanstående moment haft en positiv påverkan på ditt lärande under kursen? (Handledningssamtal med din LLU). 80 procent svarar 5, 6, eller 7 på den sjugradiga skalan. Antal svarande=153.

Till att börja med kan vi konstatera att deltagandet vid praxisseminarierna tycks ha ökat. I VFU-kurs 1 var det 81 procent av studenterna som deltog, och vid VFU-kurs 3 var det 97 procent. Studenterna har också fått bedöma praxisseminariet ur ett antal olika aspekter. I figuren nedan visas svaren från utvärderingsomgångarna 1 (VFU-kurs 1 2015/16) och 2 (VFU-kurs 3 2017).

FIGUR 21: STUDENTER OM PRAxisSEMINARIET, 2015/16-2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Hur väl stämmer följande in på praxisseminariet? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, stämmer inte alls" till "7, stämmer helt". Stämmer inte är en sammanslagning av svarsalternativen 1-3. Alternativ "4" redovisas ej men ingår i procentbasen. Även alternativet "kan ej bedöma" ingår i procentbasen men redovisas ej. Antal svarande 2015/16=153; 2017=147-148. *Delfrågans fullständiga lydelse: "Det belyste sambandet mellan forskolläraryrkets vetenskapliga grund och praktisk yrkeskompetens"

Även om andelen sjunkit något sedan VFU-kurs 1, så anser 92 procent av studenterna att seminariet är ett bra tillfälle för erfarenhetsutbyte med andra, och varannan instämmer helt i detta påstående (i VFU-kurs 1 var det nästan 60 procent). Seminariet tycks också ha bidragit till att fördjupa studenternas lärande, och till att belysa sambandet mellan yrkets vetenskapliga grund och den praktiska yrkeskompetensen. 82 respektive 83 procent instämmer i dessa två påståenden (cirka en tredjedel instämmer helt) och det har skett en förbättring mellan VFU-kurs 1 och 3 härvidlag. De flesta anser att de fått relevant återkoppling på seminarierna, 82 procent instämmer, och 37 procent instämmer helt. Däremot tycks praxisseminariet inte vara en arena där studenterna utmanas intellektuellt. Var tredje student tar avstånd från påståendet " jag fick krävande frågor". Det är dock något fler som anser sig ha fått krävande frågor i VFU-kurs 3 jämfört med VFU-kurs 1 (51 procent respektive 38 procent).

Betyg och examination

Tidigare i rapporten har betygsättning och examination diskuterats ur ett samarbetsperspektiv. I detta avsnitt avhandlas betygsstatistik, vad studenter, LLU och VFU-kurslärare anser om examinationen i kursen samt vad studenterna anser om det examinerande seminariet.

Betyg

I en undersökning som gjorts vid den kursansvariga Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande (IPKL) framkommer att fler studenter underkänns på VFU-kurserna inom försöksverksamheten än i programmets tidigare VFU-kurser (se tabell 2 nedan).

Från det att försöksverksamheten startade tills vårterminen 2017 har andelen underkända studenter ökat från 5 procent till 11 procent. Detta tyder på att kraven i utbildningen ökat.

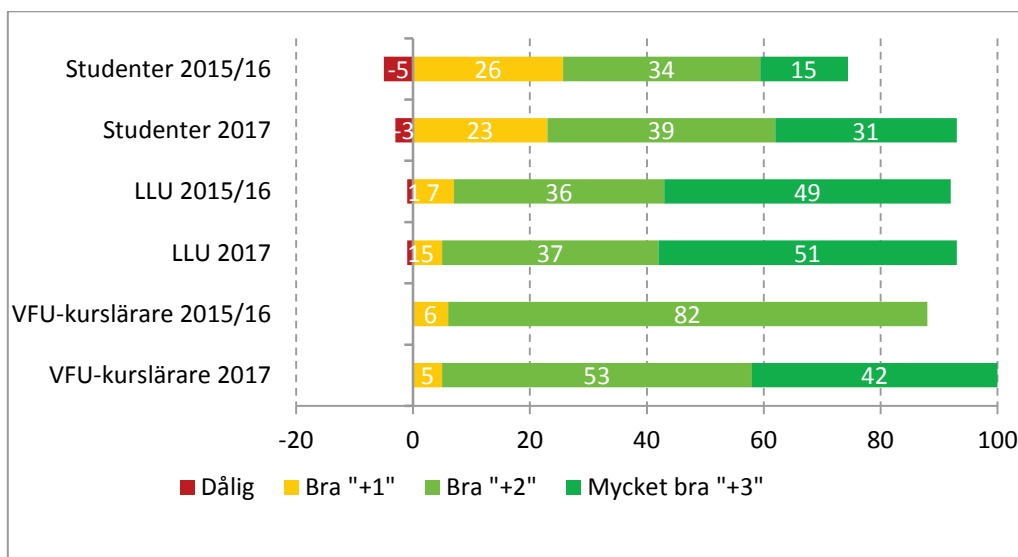
TABELL 2: ANDEL UNDERKÄNDA I VFU-KURSER PÅ FÖRSKOLLÄRARPROGRAMMET 2013-2017 (PROCENT)

	Ht13	Vt14	Ht14	Vt15	Ht15	Vt16	Ht16	Vt17
Andel underkända i terminens VFU-kurser	5%	7%	5%	8%	10%	12%	11%	11%

Examination

Studenter, LLU och VFU-kurslärare har fått bedöma vad de anser om kursens examinationsinslag i allmänhet. Studenterna är mer nöjda i kurs 3 än i kurs 1. 93 procent tycker att examinationen varit bra och var tredje anser att den varit mycket bra, jämfört med 75 respektive 15 procent i VFU-kurs 1. Även VFU-kurslärarna är mer nöjda med examinationen i kurs 3. LLU däremot är ungefär lika nöjda i kurs 3 som under kurs 1 (91 procent tycker att den varit bra, och hälften att den varit mycket bra).

FIGUR 22: BEDÖMNINGAR AV VFU-KURSENS EXAMINATION 2015/16-2017 (PROCENT)

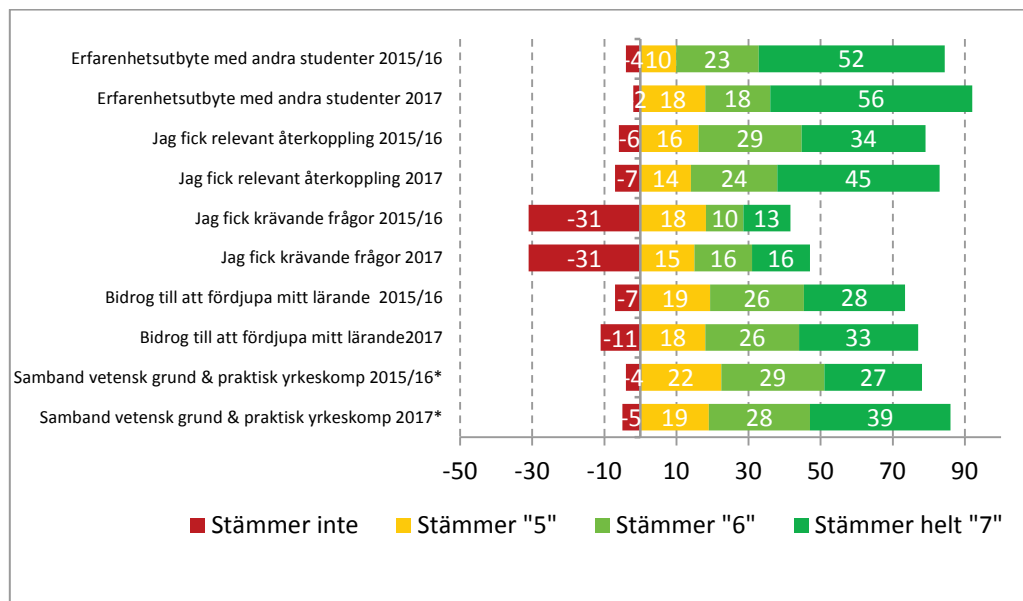

Kommentar: Frågan lyder: Hur bedömer du kursen när det gäller följande? (Examination) Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, mycket dålig" över "0, varken bra eller dålig" till "7, mycket bra". Dålig är en sammanslagning av svarsalternativen "-3, mycket dålig", "-2" och "-1". Alternativ "0" redovisas ej men ingår i procentbasen. Antal svarande 2015/16 resp 2017: Studenter= 187 resp 151; LLU=140 resp 131; VFU-kurslärare=17 resp 19.

Det examinerande seminariet

Studenterna bedöms kontinuerligt under kursens gång. Kursen avslutas dock med ett examinerande seminarium där studenterna muntligt och skriftligt presenterar erfarenheter från sin VFU med så kallade loggböcker som grund. Vid seminariet ska studenten också besvara ett antal uppföljande frågor från VFU-kursläraren. Vid seminariet får LLU också delta och ställa frågor. 92 procent anser att det examinerande seminariet varit ett bra tillfälle för erfarenhetsutbyte med andra, och drygt varannan instämmer helt i detta påstående, vilket är något fler än i VFU-kurs 1. Seminariet tycks också ha bidragit till att fördjupa studenternas lärande (77 procent instämmer helt eller delvis).

FIGUR 23: STUDENTER OM DET EXAMINERANDE SEMINARIET, 2015/16-2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: Hur väl stämmer följande in på det examinerande seminariet? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, stämmer inte alls" till "7, stämmer helt". Stämmer inte är en sammanslagning av svarsalternativen 1-3. Alternativ "4" redovisas ej men ingår i procentbasen. Även alternativet "kan ej bedöma" ingår i procentbasen men redovisas ej. Antal svarande 2015/16=192; 2017=152-153. *Delfrågans fullständiga lydelse: "Det belyste sambandet mellan förskollärayrkets vetenskapliga grund och praktisk yrkeskompetens"

När det gäller huruvida seminariet belyst sambandet mellan yrkets vetenskapliga grund och den praktiska yrkeskompetensen är det nästan 86 procent som anser det helt eller delvis (39 procent instämmer helt). Här har det dessutom skett en förbättring sedan VFU-kurs 1. Vidare anser de flesta anser att de fått relevant återkoppling på seminarierna, (83 procent instämmer, och cirka 40 procent instämmer helt). Däremot tycks det examinerande seminariet i likhet med praxisseminariet inte vara en arena där studenterna utmanas intellektuellt. Var tredje student instämmer inte i påståendet "jag fick krävande frågor". Det är dock något fler som anser sig fått krävande frågor i VFU-kurs 3 jämfört med VFU-kurs 1 (47 procent jämfört med 41 procent).

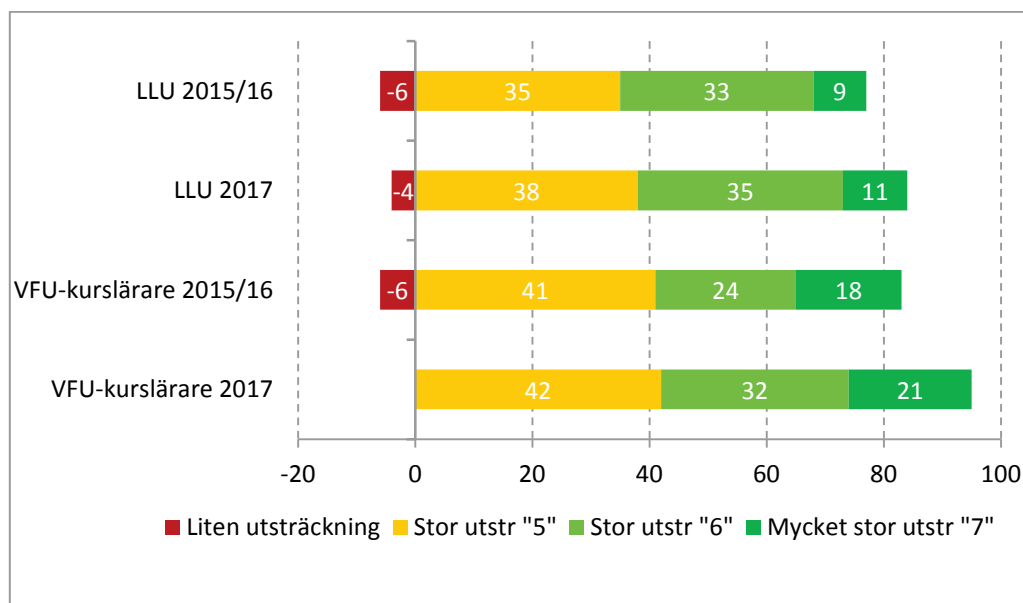
Integration av vetenskaplig grund och praktik

Ett viktigt mål med försöksverksamheten är att överbrygga klyftan mellan de teoretiska (högskoleförlagda) och de praktiska (verksamhetsförlagda) delarna av utbildningen. Såväl universitetets VFU-kurslärare som LLU kan inom ramen för sitt handledarskap stödja och främja en sådan utveckling.

Som redovisats i de två föregående avsnitten har såväl praxisseminariet och det examinerande seminariet i åtminstone viss utsträckning enligt studenterna ”belyst sambandet mellan forskolläraryrkets vetenskapliga grund och praktisk yrkeskompetens”. Flera andra frågor i enkäterna till försöksverksamhetens olika grupper berör också detta tema, och här följer en redogörelse för svaren på dessa frågor.

Både LLU och VFU-kurslärarna anser att de uppmuntrat studenterna att reflektera kring kursinnehållet i termer av vetenskap och beprövad erfarenhet, i *viss* om än inte i *mycket stor* utsträckning. Som framgår av figur 24 nedan anser 84 procent av LLU att de försökt få studenterna att reflektera vetenskapligt över kursinnehållet, vilket är en något högre andel än 2015/16. 11 procent har gjort det i mycket stor utsträckning, vilket är ungefär lika stor andel som i förra omgången. Motsvarande siffror för VFU-kurslärarna är att 95 procent (18/19) försökt få studenterna att reflektera vetenskapligt över kursinnehållet, och 21 procent (4/19) har gjort det i mycket stor utsträckning.

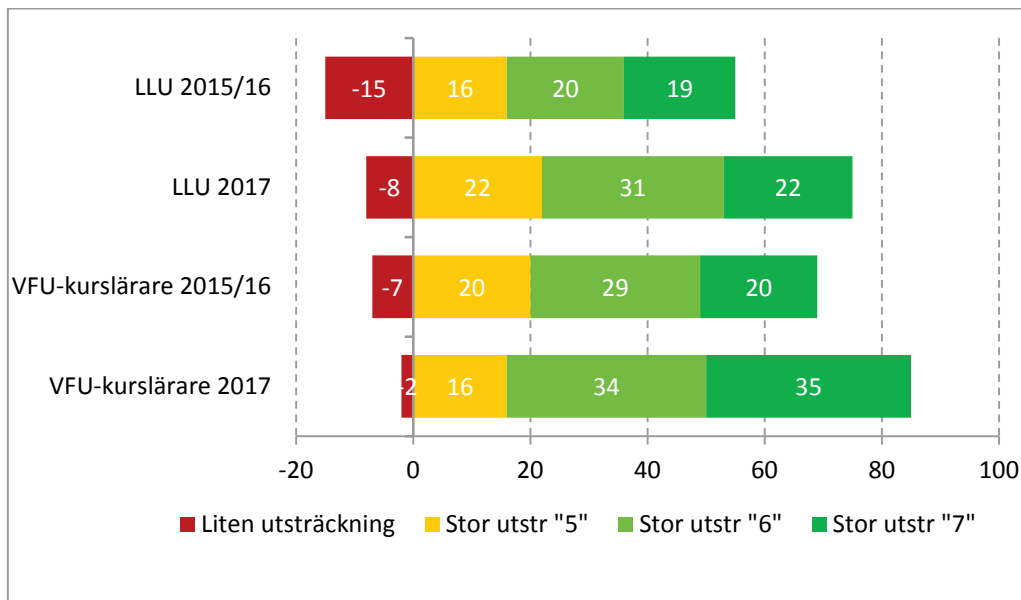
FIGUR 24: LLU OCH VFU-KURLÄRARE OM I VILKEN UTSTRÄCKNING DE STIMULERAT STUDENTER ATT REFLEKTERA KRING KURSINNEHÅLLET I TERMER AV VETENSKAP OCH BEPRÖVAD ERFARENHET, 2015/16-2017, (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning har du under kursen stimulerat din VFU-student att reflektera kring kursinnehållet i termer av vetenskap och beprövad erfarenhet? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, I mycket liten utsträckning/inte alls" över "4, varken stor eller liten utsträckning" till "7, I mycket stor utsträckning". *Liten utsträckning* är en sammanslagning av svarsalternativen "I mycket liten utsträckning/inte alls", "2" och "3". Alternativet "varken stor eller liten utsträckning" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar LLU=142; VFU-kurslärare=19.

Enkätundersökningen har också kartlagt studenternas bild av i vilken utsträckning LLU och kurslärare stimulerar dem att reflektera vetenskapligt över kursinnehållet.

FIGUR 25: STUDENTERS BEDÖMNING AV I VILKEN UTSTRÄCKNING LLU:S OCH VFU-KURSLÄRARE STIMULERAT DEM ATT REFLEKTERA KRING KURSINNEHÅLLET I TERMER AV VETENSKAP OCH BEPRÖVAD ERFARENHET, 2015/16-2017 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning har din LLU respektive VFU-kurslärare stimulerat dig att reflektera kring kursinnehållet i termer av vetenskap och beprövad erfarenhet? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, I mycket liten utsträckning/inte alls" över "4, varken stor eller liten utsträckning" till "7, I mycket stor utsträckning". Liten utsträckning är en sammanslagning av svarsalternativen "I mycket liten utsträckning/inte alls", "2" och "3". Alternativet "varken stor eller liten utsträckning" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar LLU=152; VFU-kurslärare=150.

I figur 25 ovan redovisas att 75 procent av studenterna anser att den lokala lärarutbildaren har försökt få studenten att reflektera vetenskapligt över kursinnehållet. Detta är en ökning från förra omgången då varannan tyckte det (22 procent anser 2017 att det skett i mycket stor utsträckning, vilket är ungefär samma andel som 2015/16). 85 procent anser att VFU-kursläraren gjort det, vilket också är en liten ökning (här anser var tredje student att det skett i mycket stor utsträckning, vilket är en större andel än sist).

Undersökningen visar alltså att studenterna på sin tredje VFU-kurs identifierar mer av integration mellan teori och praktik än i sin första VFU-kurs. I vilken utsträckning denna ökning kan tillskrivas de särskilda insatser som gjorts inom försöksverksamheten och hur mycket som handlar om vanlig progression i utbildningen som skulle ha funnits även utan försöksverksamheten är svårt att avgöra med säkerhet.

Studenter i försöksverksamheten presterar bättre

En annan indikator på kvalitet i utbildningen är hur bra studenterna presterar i kurserna. VFU-kurslärarna har tillfrågats om de upplever några skillnader mellan studenterna i försöksverksamheten och andra VFU-studenter när det gäller deras prestationer i utbildningen. I båda utvärderingsomgångarna har VFU-kurslärarna ansett att studenterna inom ÖFSO presterar bättre. Det tycks framför allt handla om att försöksverksamhetsstudenterna har en bättre teoretisk förankring, och i skrift kan redogöra för sina vetenskapligt grundade reflektioner. LLU:s mer aktiva roll i utbildningen anses ha påverkat studentprestationerna positivt.

Analys och iakttagelser

De flesta inblandade – studenter, LLU, VFU-kurslärare och koordinators – är nöjda med försöksverksamheten och VFU-kursernas innehåll. LLU, VFU-kurslärare och koordinators anser att de har bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag jämfört med inom annan VFU-verksamhet. De upplever sig mer förtrodda med utbildningens mål och sin egen roll i verksamheten. Samarbetet mellan grupperna är också mycket tätare och mycket bättre inom försöksverksamheten. Vidare är studenterna nöjda med kursernas innehåll och med den handledning de fått, även om vissa menar att de borde få mer handledning av sin LLU, och att de två seminarierna som hålls inom kursen inte utmanat studenterna tillräckligt.

Mycket talar således för att försöksverksamheten på det hela taget har förbättrat den verksamhetsförlagda utbildningen inom förskolläroprogrammet. Situationen ser dock olika ut i de olika övningsförskoleområdena, och i vissa områden är de inblandade mindre nöjda med verksamheten.

I detta avslutande kapitel diskuteras några utvärderingsresultat som bedömts vara av särskilt intresse för den kursansvariga institutionen och Samverkansgruppen att känna till och beakta i den fortsatta utvecklingen av försöksverksamheten.

LLU:s delaktighet skulle kunna öka

Exakt i vilken utsträckning olika grupper ska vara delaktiga i planering och genomförande och hur denna delaktighet i så fall ska åstadkommas ligger inte inom ramen för denna utvärdering att ha synpunkter på. Men några av resultaten från de två utvärderingar som hittills genomförts kan vara intressant att ta fasta på i den fortsatta utvecklingen av försöksverksamheten. Å ena sidan pekar mycket på att de lokala lärarutbildarna fått en starkt roll i utbildningen. Samtidigt visar båda utvärderingsomgångarna att det finns ganska stort utrymme att ytterligare öka delaktigheten. 40 procent av LLU är mindre delaktiga än de önskar, och bara hälften av LLU anser att deras erfarenheter tas tillvara i arbetet med att utveckla VFU-kurserna.

Nätverken är fortsatt viktiga forum för samarbete

Ett bättre samarbete mellan universitet och förskolor är en viktig nyckel till ökad kvalitet i den verksamhetsförlagda utbildningen. En grundbult i detta samarbete är de nätverk av LLU, VFU-kurslärare och VFU-koordinators som skapats i varje övningsförskoleområde. Nätverksarbetet måste betraktas som mycket välfungerande. Enligt enkäterna är de viktiga forum för information och diskussion av centrala delar av utbildningen, som till exempel utbildningens mål och bedömningsfrågor. Det är således av stor vikt att nätverken ges möjlighet att fortsätta utvecklas, och att alla berörda parter även i fortsättningen ges reella möjligheter att medverka vid dessa sammankomster.

Bedömning/examination

De flesta studenter, LLU och VFU-kurslärare är på det hela taget nöjda med examinationssinlagen i VFU-kurserna. Andelen underkända studenter har ökat sedan försöksverksamheten startade, vilket tyder på att kraven i utbildningen höjts. Samtidigt visar enkäterna att förhållandevis många studenter anser att det finns utrymme att öka de intellektuella utmaningarna på praxisseminariet och det avslutande examinerande seminariet.

Ett bra examinations- och bedömningsarbete bygger på att de inblandade lärarna är väl förtrogna med utbildningens innehåll och mål. LLU måste därför ha möjlighet att sätta sig in i målen och genomgå handledarutbildning. Därutöver krävs ett bra samarbete mellan LLU och VFU-kurslärare angående bedömningarna. Enligt enkäterna anser LLU och VFU-kurslärare själva att de känner till de aktuella lärandemålen. LLU anser också att de har mer insyn och en tydligare roll i försöksverksamheten än i annan VFU.

I 2016 års utvärdering konstaterades att samarbetet mellan VFU-kurslärare och LLU när det gäller bedömning och betygsättning fungerade förhållandevis bra, men att det också fanns utrymme för förbättring. Flera VFU-kurslärare pekade då själva på att de skulle justera rutinerna för hur detta samarbete bedrivs. I årets mätning ser vi en tydlig förbättring – andelen LLU och VFU-kurslärare som anser att dialogen kring studentens prestationer fungerar bra har ökat väsentligt.

God kommunikation och framförhållning stärker jämlikt deltagande

Att kommunikationen mellan förskolor och universitet fungerar är en viktig förutsättning för att alla parter ska få så goda villkor som möjligt att engagera sig i utbildningen. Det finns ingen enkätfråga som går ut på att specifikt bedöma information och kommunikation inom försöksverksamheten. Ämnet tas däremot upp i flera av de kommentarsmöjligheter som finns i enkäterna. Att döma av dessa kommentarer så verkar informationen från universitetet allmänt sett upplevas som tydlig, eller i vart fall tydligare i försöksverksamheten än i annan VFU-verksamhet. LLU har lättare att få kontakt med VFU-kursläraren och de tycker att informationen kommer i god tid jämfört med hur det varit tidigare.

Förutsättningar: Mer reell handledningstid tack

Enkäterna visar att de flesta är förhållandevis nöjda med de förutsättningar de har att hålla en god kvalitet i sitt uppdrag. LLU och VFU-kurslärare är dessutom överens om att förutsättningarna är bättre inom försöksverksamheten än inom annan VFU-verksamhet. Men det framkommer också att det fortsatt finns ett behov av att stärka LLU:s förutsättningar att medverka i utbildningen. I första hand handlar det om att LLU i realiteten måste ges den tid som behövs för att fullgöra sitt handledaruppdrag. Andelen LLU som anser sig ha goda förutsättningar att ge handledning har inte ökat sedan den förra mätningen. I 2016 års utvärdering framkom att många ansåg att tiden inte riktigt räckte till, och att handledningen av VFU-studenter inte sällan går ut över den ordinarie förskoleverksamheten eller kollegornas arbetssituation. I stor utsträckning gäller detta fortfarande.